

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Bakalářská práce

Zneužívání sociálního systému ČR

Eliška Mrázová

© 2021 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Eliška Mrázová

Hospodářská politika a správa
Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Zneužívání sociálního systému ČR

Název anglicky

Abuse of social and welfare benefits in the Czech Republic

Cíle práce

Cílem práce je identifikovat oblasti často zneužívané podpory sociálního systému ČR a v závislosti na dostupnosti dat pak odhadnout objem podpory systému sociálního zabezpečení čerpané v rozporu s pravidly, a to ve zvoleném regionu.

Metodika

Teoretická část práce identifikuje stručně základní pojmy z oblasti sociální politiky státu, fungování příslušných státních institucí, definuje relevantní makroekonomické veličiny a představí případné existující studie odhadu frekvence zneužívání sociálního systému.

V praktické části, na základě dostupných zdrojů, práce vymezí podoby zneužívání sociálního systému, tedy často zneužívané oblasti podpory a jakým způsobem ke zneužívání dochází.

Výstupem praktické části pak bude také odhad objemu zneužívání sociálního systému ve vybraném regionu. Konkrétní podoba analýz praktické části bude určena dostupností dat, jejich kvalitou a vypovídací hodnotou. Pro určení těchto odhadů budou využity aktuálně veřejně dostupné údaje či data získaná na základě žádosti od příslušných institucí.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

system sociálního zabezpečení ČR, sociální politika, sociální dávky, zneužívání sociálního systému, veřejné výdaje, mandatorní výdaje

---

Doporučené zdroje informací

- ČESKO. *Sociální pojištění 2018 : pojistné na sociální zabezpečení, nemocenské pojištění, důchodové pojištění, organizace a provádění sociálního zabezpečení : velké změny všech zákonů od 1.2. 2018 : redakční uzávěrka 8.1. 2018*. Ostrava: Sagit, 2018. ISBN 978-80-7488-279-1.
- HUDEČKOVÁ, H. – KUČEROVÁ, E. – ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE. KATEDRA HUMANITNÍCH VĚD. *Úvod do sociální politiky*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta ve vydavatelství Credit, 2003. ISBN 80-213-1086-3.
- IŠTVÁNEK, F. – SIMON, P. – KORBEL, F. – ČESKO. ZÁKON O ODPOVĚDNOSTI ZA ŠKODU ZPŮSOBENOU PŘI VÝKONU VEŘEJNÉ MOCI ROZHODNUTÍM NEBO NESPRÁVNÝM ÚŘEDNÍM POSTUPEM (1998, NOVELA 2020). *Zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem : komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-854-6.
- KREBS, V. *Sociální politika*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2.
- KUKALOVÁ, G. – MORAVEC, L. – ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE. KATEDRA OBCHODU A FINANČÍ. *System sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění v ČR*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2019. ISBN 978-80-213-2964-5.
- TOMEŠ, I. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-680-3.

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Lukáš Moravec, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 3. 3. 2021

prof. Ing. Luboš Smutka, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 4. 3. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 14. 03. 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Zneužívání sociálního systému ČR" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.3.2021

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Lukáši Moravcovi, PhD. za ochotu, odborné a cenné rady při konzultacích a celkově čas, který mi při zpracování práce věnoval. Dále bych ráda poděkovala Krajskému ředitelství Policie ČR, územní odbor Litoměřice, oddělení hospodářské kriminality za poskytnutá data.

Zneužívání sociálního systému ČR

Abstrakt

Předkládaná bakalářská práce se zabývá zneužívání sociálního systému České republiky. Teoretická část práce stručně identifikuje a vymezuje základní pojmy spojené s danou problematikou. Praktickou část práce tvoří analýza a výstupy získaných dat od Krajského ředitelství Policie ČR, územní odbor Litoměřice, oddělení hospodářské kriminality. Hlavním cílem práce je identifikace oblasti často zneužívané podpory sociálního systému ČR a následně v závislosti na množství dat odhadnutí objemu podpory systému sociálního zabezpečení čerpané v rozporu s pravidly ve vybraném regionu Litoměřice.

Klíčová slova: systém sociálního zabezpečení ČR, sociální politika, sociální dávky, zneužívání sociálního systému, veřejné výdaje, mandatorní výdaj

Abuse of social and welfare benefits in the Czech Republic

Abstract

The presented bachelor thesis deals with the identification of abuse of the social system of the Czech Republic. The theoretical part of the work briefly identifies and defines the basic concepts associated with the issue. The practical part of the work consists of analysis and outputs of data obtained from the Police of the Czech Republic, Department of Economic Crime in Litoměřice. The main goal of this work is to identify the area of frequently abused support of the social system of the Czech Republic and then, depending on the amount of data, estimate the volume of support of the social security system drawn in violation of the rules in the selected region Litoměřice.

Keywords: social security system of the Czech Republic, social policy, social benefits, abuse of social system, public expenditures, mandatory expenditures

Obsah

1 Úvod	11
2 Cíl práce a metodika	12
3 Teoretická východiska	13
3.1 Základní pojmy a Systém sociálního zabezpečení ČR.....	13
3.1.1 Sociální politika ČR	13
3.2 Sociální zabezpečení v ČR	16
3.2.1 Sociální pojištění.....	17
3.2.2 Druhy sociálních dávek	18
3.2.3 Orgány sociálního zabezpečení	24
3.3 Zneužívání sociálních dávek.....	24
3.3.1 Zneužívání sociálních dávek jako téma veřejné	25
4 Vlastní práce	28
4.1 Analýza zneužívání sociálního systému v okrese Litoměřice	28
4.2 Analýza podob zneužívání sociálního systému	35
4.3 Analýza objemu zneužívání sociálního systému na Litoměřicku a ČR.....	36
5 Výsledky a diskuse	42
5.1 Zneužívání sociálního systému	42
5.1.1 Objem zneužívaných dávek v porovnání jednotlivých let na Litoměřicku	42
5.1.2 Podoby zneužívání sociálního systému.....	44
5.1.3 Porovnání objemu zneužitých dávek v okrese Litoměřice s celou Českou republikou.....	49
6 Závěr	51
7 Seznam použitých zdrojů	53

Seznam tabulek

Tabulka 1 Zaznamenané případy 2018.....	30
Tabulka 2 Případy rozdělené podle druhu dávek 2018	31
Tabulka 3 Zaznamenané případy 2019.....	31
Tabulka 4 Případy rozdělené podle druhu dávek 2019	32
Tabulka 5 Zaznamenané případy 2020.....	33
Tabulka 6 Případy rozdělené podle druhu dávek 2020	34
Tabulka 7 Podoby zneužívání.....	35
Tabulka 8 Porovnání zneužitých a vyplacených dávek státní sociální podpory 2018 Litoměřice.....	37

Tabulka 9 Porovnání zneužitých a vyplacených dávek státní sociální podpory 2019 Litoměřice.....	38
Tabulka 10 Porovnání zneužitých a vyplacených dávek hmotné pomoci 2018 Litoměřice	39
Tabulka 11 Porovnání zneužitých a vyplacených dávek hmotné pomoci 2019 Litoměřice	39
Tabulka 12 Porovnání zneužitých a vyplacených dávek hmotné pomoci 2018 ČR.....	40
Tabulka 13 Porovnání zneužitých a vyplacených dávek hmotné pomoci 2019 ČR.....	41
Tabulka 14 Celkový počet případů a dávek 2018–2020.....	44
Tabulka 15 Rozhodnutí případů 2018–2020.....	44

Seznam grafů

Graf 1 Výše přeplatku 2018–2020.....	43
Graf 2 Případy 2018–2020.....	43

Seznam použitých zkratk

ČR... Česká republika
ČSSZ... Česká správa sociálního zabezpečení
ČSÚ... Český statistický úřad
HDP... Hrubý domácí produkt
MFČR... Ministerstvo financí České republiky
MPSV... Ministerstvo práce a sociálních věcí
PČR... Policie České republiky
PSP... Poslanecká sněmovna
ODS... Občanská demokratická strana

1 Úvod

Zneužívání sociálního systému je v široké veřejnosti často zmiňovaným tématem, a to nejen z úst politiků, ale i ekonomů a médií. Právě z tohoto důvodu je vnímáno jako důležité téma a je potřeba mu věnovat patřičnou pozornost. A to nadále i z toho důvodu, že je toto téma v široké veřejnosti obestřeno celou řadou stereotypů a emocí. Obecně je jakékoliv téma spojené se sociálním systémem velice obsáhlé a je nezbytné si uvědomit, že spadá do spousty oblastí lidského žití, a každá dílčí oblast dříve či později ovlivní právě život každého z nás, ať se jedná o povinné sociální pojištění, které je vidět na výplatní pásce nebo nástup na mateřskou či otcovskou, nemocenskou nebo starobní důchod. Dalo by se říct, že určité oblasti sociálního zabezpečení nás postupně provází fázemi našeho života a tím ovlivňují do jisté míry jeho kvalitu a způsob. Nejedná se ale o ovlivnění sociálním systémem pouze jednotlivce, ale celé společnosti. Když si uvědomíme, že výdaje státního rozpočtu na sociální systém dosahují jedné třetiny, jedná se hlavně o mandatorní výdaje, na kterých nelze šetřit.

Vzhledem k výdajům na sociální systém je více než logické, že se hovoří i o tématu jeho zneužívání. Zároveň téma zneužívání sociálního systému je i osobní záležitostí každého občana, který je součástí obsáhlého systému. Je tedy logické, že každý z nás má zájem na tom, aby tento systém fungoval a zároveň byl co nejméně zneužíván. Protože čím více bude systém zneužíván, tím méně mu budou jeho účastníci důvěřovat a jeho hlavní účel přestane dávat smysl. Solidarita společnosti s potřebnými je základem všech moderních států. Vzhledem k tomu, že každý se může dostat do situace, kterou bez pomoci není schopen řešit.

Poukazování na nedostatky systému může vést k jeho zdokonalení. A zároveň určení totožnosti zneužívání sociálního systému může vést jako odstrašující příklad pro budoucí záměry zneužívání. Systém, který má za účel pomoci hlavně potřebným nesmí být zneužíván, protože pomoc by se měla dostat jen těm, kteří jí opravdu potřebují.

2 Cíl práce a metodika

Cíl práce

Cílem práce je identifikovat oblasti často zneužívané podpory sociálního systému ČR, jako jsou nejčastěji zneužívané sociální dávky ve vybraném regionu Litoměřice a odhadnout objem podpory sociálního zabezpečení čerpané v rozporu s pravidly a zároveň identifikovat, zda se jedná o úmyslné zneužívání, tedy trestný čin, nebo se jedná o chyby z nedostatečné znalosti sociálního systému ČR.

Práce se proto zaměřuje na několik dílčích výzkumných otázek. Jaké jsou nejčastěji zneužívané dávky? Jaký je objem zneužívaných dávek? Jedná se o úmyslné zneužívání nebo o neznalost systému?

Metodika

Teoretická část práce stručně vymezuje základní pojmy z oblasti sociální politiky státu, fungování příslušných státních institucí, definuje relevantní makroekonomické veličiny a představí existující studie odhadu frekvence zneužívání sociálního systému.

V praktické části, na základě poskytnutých dat od Krajského ředitelství Policie ČR oddělení Hospodářské kriminality v Litoměřicích, jsou vymezeny podoby zneužívání sociálního systému, jako jsou nejčastější zneužívané sociální dávky, a určeny způsoby jakým ke zneužívání dochází. Na základě žádosti ke svobodnému přístupu k informacím probíhá sběr dat. Data jsou analyzována podle jednotlivých let, jednotlivých dávek a způsobů zneužívání a ukončení věci. Dávky státní sociální pomoci jsou porovnány s tiskovými zprávami Úřadu práce. K porovnání jednotlivých dat je použito procento zneužitých a vyplacených dávek. A zároveň způsoby zneužívání jsou porovnány od veřejně přístupných dat se získanými daty v okrese Litoměřice. Způsoby zneužívání jsou identifikovány podle analýzy získaných dat, kdy jsou analyzovány jednotlivé případy zneužití a zda byly předány k trestnímu stíhání.

Hlavním výstupem praktické části je objem zneužívaných sociálních dávek v okrese Litoměřice a zároveň porovnání objemu zneužívání sociálních dávek na Litoměřicku s odhadem objemu zneužití sociálních dávek v ČR. Dalším výstupem je určení způsobu zneužívání sociálních dávek a zda se jedná o úmyslné zneužívání. Pro určení těchto odhadů se využívají veřejně dostupné makroekonomické statistické údaje a údaje poskytnuté od hospodářské kriminální policie v Litoměřicích.

3 Teoretická východiska

3.1 Základní pojmy a Systém sociálního zabezpečení ČR

3.1.1 Sociální politika ČR

Pojem sociální politika je ve světě značně frekventovaným a zasahuje do každodenního života všech lidí, přesto nacházíme různé definice tohoto pojmu. Abychom mohli dobře objasnit tak složité otázky týkající se problematiky sociálního systému, je nesmírně důležité tento pojem jasně definovat (Krebs a kol., 2015, s. 17).

Někteří odborníci rozdělují sociální politiku pouze na státní tedy na veřejnou s veřejnosprávní, další odborníci ji vymezují v širší perspektivě sociálního úsilí, jak veřejných, tak neveřejných subjektů (Hudečková, Kučerová, 2011, s.1). Sociální politiku můžeme definovat jako určité jednání konkrétních subjektů v souboru činností, která dopadá na společnost (Kukalová, Moravec, 2019 s. 3).

Krebs definuje: „*Sociální politika je politikou, která se primárně orientuje k člověku, k rozvoji a kultivaci jeho životních podmínek, dispozic, k rozvoji jeho osobnosti a kvality života*“ (2015, s. 17).

Oproti tomu Tomeš definuje: „*Sociální politika je institucionálně zakotvené záměrné úsilí vyjádřené specifickými cíli, aktivitami a prostředky, směřující k ochraně, reprodukci a rozvoji sociálního systému nebo jeho částí, skupin, jednotlivců.*“ (2001, s. 20)

Česká republika se staví k sociální politice jako k produktivnímu faktoru, nikoli jako k nezbytnému faktoru, který spotřebovává HDP a snižuje ekonomický růst. (MPSV, 2020a)

K. Engliš založil tradici sociální politiky v Čechách jako „... *praktické snažení, aby společenský celek byl vypěstěn a přetvořen co nejideálněji. Hybným perem sociální politiky není milosrdenství, nýbrž spravedlnost a společenská účelnost ...*“ (1916, s.6)

Základními principy sociální politiky jsou princip sociální spravedlnosti, sociální solidarity, subsidiarity a participace, kde na základě těchto principů může sociální politika dosáhnout cíle jako je ovlivnění sociální reality (Kukalová, Moravec, 2019, s. 3-4).

V sociální politice rozlišujeme základní jednotky na subjekty a objekty, kde nejvýznamnějším subjektem je stát a objekty jsou všichni, kteří sociální pomoc potřebují (Hudečková, Kučerová, 2011, s. 17). Sociální politika je realizována několika nástroji. Krebs tyto nástroje rozděluje zejména na právní normy, ekonomické nástroje (fiskální

nástroje, úvěrové nástroje, cenová politika), sociální dokumenty a nátlakové akce. Z hlediska času by měla sociální politika pracovat se sociální doktrínou, tedy dlouhodobou vizí, na kterou by měl navazovat program, který doplňuje a specifikuje doktrínu v kratším časovém období (Krebs a kol., 2015, s. 64–65).

V návaznosti na sociální politiku státu se vážou mandatorní výdaje. Mandatorní výdaje jsou ty, které musí být uhrazeny na základě smluv nebo zákonů, kdy stát za tyto výdaje převzal zodpovědnost a má vůči nim určitý závazek. Největší položkou mandatorních výdajů v ČR jsou sociální transfery, do kterých patří dávky důchodového a nemocenského pojištění a státní sociální podpora (MFCR, 2019).

V roce 2018 dosahovaly mandatorní výdaje na sociální transfery 570 885 miliónů Kč a v následujícím roce 611 933 miliónů Kč (PSP, 2020). Hrubý domácí produkt se používá jako ukazatel výkonosti ekonomiky, kdy vyjadřuje celkovou hodnotu nově vytvořených statků a služeb v určitém období (ČSÚ, 2021). V roce 2018 bylo HDP 5 300 miliard Kč a v roce 2019 bylo HDP 5 589 miliard Kč. Podíl sociálních transferů na HDP činil v roce 2018 10,8 % a v roce následujícím činil tento podíl 10,9 % (PSP, 2020).

Welfare state

Welfare state je pojem moderního státu, ke kterému nezpochybnitelně patří sociální funkce. Sociální funkce úzce souvisí s politickou funkcí a centralizovanou mocí. Moderní společnost se zabývá sociálním zabezpečením občanů, jakožto úspěšným politickým fungováním (Hudečková, Kučerová, 2011, s. 49–50). Welfare state můžeme v českém překladu nalézt jako stát blahobytu, kde blahobyt neznamená nadbytek, ale důstojné podmínky. Dále se definuje jako sociální stát nebo stát veřejných sociálních služeb (Krebs a kol., 2015, s. 76). Tento pojem se zrodil v Evropě jako nový koncept státu, kde na základě demokratických principů a uplatňování sociálního zákonodárství a činností státu a jeho institucí zajišťuje jisté sociální jistoty. Mezi ně patří garance základního příjmu stanoveným životním minimem, poskytování sociálních dávek a zajištění veřejných sociálních služeb pro všechny bez rozdílu. Hlavní myšlenkou je koncept sociálního občanství, kdy stát jedinci garantuje určitá individuální práva a jistý sociální standard. K prvkům tohoto standardu patří sociální minimum, sociální zabezpečení proti rizikům a kulturní dědictví dané společnosti (Hudečková, Kučerová, 2011, s. 51).

Welfare state zastává takovou úlohu, kdy hledá střední cestu mezi centrálně řízenou ekonomikou a ekonomikou volného trhu a kde se základní životní podmínky řadí mezi záležitost veřejnou, a ne pouze záležitost jedince (Krebs a kol., 2015, s. 77).

Mezi hlavní otázku v ideálu welfare state patří míra sociální rovnosti a nerovnosti. Odpovědi na tuto otázku se liší podle jistých politických ideologií. Zachování respektu lidské jedinečnosti a zároveň určité spravedlivosti se prolíná se společenskou prosperitou. Obě tyto strany musí být svým způsobem zachovány a každý sociální stát stále hledá tu nejlepší cestu, jak dosáhnout přijatelného poměru (Hudečková, Kučerová, 2011, s. 53).

Jako každý koncept se neobejde bez kritiky. Kritiku welfare state nezpůsobuje pouze krize, ale do jisté míry jí vyvolala právě krize, a to hlavně v 80. letech 20. století. Kritika směřuje hlavně ke vztahu stát vs. občan. Sociální ochrana není soukromým problémem, ale hlavně veřejným. Hlavní kritiky se vztahují k příliš velkým nákladům, neproduktivnosti, nespravedlnosti (Hudečková, Kučerová, 2011, s. 59).

Zároveň s sebou tento koncept státu nese určitá rizika. Mezi hlavní rizika se řadí příliš vysoká míra zdanění, která v určitém momentu přestává být efektivní. Druhým rizikem se stává sociální pohodlí, které nám stát přináší bez našeho vlastního ekonomického přičinění. Obě tato rizika ohrožují celé fungování společnosti (Krebs a kol., 2015, s. 80–81).

Sociální parazitismus

Na jedné straně máme moderní sociální stát, který poskytuje určité sociální jistoty. Na straně druhé se objevuje sociální parazitismus. Sociální parazitismus neboli příživnictví je, když jedinec, rodina nebo určitá sociální skupina prosperují na úkor ostatních. Ať už na úkor hospodářského státu nebo na úkor jiných lidí. Existují různé formy sociálního parazitismu, všechny však vedou ke stejnému výsledku, a to neekvivalentní směna vlastních zásluh za směnné hodnoty. Můžeme je rozdělit na eticky snadno vyhodnotitelné jako neetické, například život z jisté nelegální činnosti např. korupce, krádeže atd. Druhou formou je život na sociálních dávkách, který je často legální, ale může být i nelegální jako fingování nemocí, lhaní a falšování dokumentů za účelem dosáhnutí sociálních dávek. Sociální parazitismus můžeme zařadit jako určité východisko společenského blahobytu, univerzálních sociálních hodnot a rovnosti (Linhart, 2017).

V moderní společnosti dochází k přechodu z násilných trestných činů k podvodnému jednání. Tento přechod se popisuje jako komplexní mechanismus, kde hlavními faktory

jsou zvyšování výroby, bohatství a intenzivnější právní, ale i morální posuzování vztahů vůči majetku (Foucault, 2000, s. 125).

Zároveň můžeme hovořit o nové aktivní společnosti, na které opravdu závisí, aby se sociální pomoc dostala k těm, kteří jí skutečně potřebují, tedy aby stát byl schopen zajistit velkou nabídku veřejných statků, druhým faktorem jsou ale právě aktivní lidé, kteří se budou podílet na sociálním rozvoji a také mix aktivit všech subjektů v sociální politice. Moderní sociální politika může přispět k navýšení morálních hodnot lidí a tím i eticky fungující ekonomiku. Vytvoření morálních hodnot ve společnosti zamezí i zneužívání (Krebs a kol., 2015, s. 489).

Sociální parazitismus je obrazem naší společnosti a ukazuje na sobeckost. Pokud chceme fungující sociální stát, nemůžeme takové fungování akceptovat, protože každý z nás je členem určité společnosti v určité době (Sedlák, 1996, s. 48).

3.2 Sociální zabezpečení v ČR

S rozvojem společnosti ruku v ruce přichází i změna životních podmínek, co se pracovního trhu týká. Změny jsou doprovázeny nárůstem sociálních rizik a situací, které se někdy stávají velmi obtížně řešitelné pro samotného jedince, a to je důvodem vzniku jejich společenského odstraňování. Mezi tato sociální rizika můžeme v širším smyslu zařadit sociální události a sociální příhody. Prostředkem sociální politiky je právě sociální zabezpečení, které pomáhá odstraňovat nebo zmírňovat následky sociálních událostí.

Sociální zabezpečení je definováno jako systém mimořádných zdrojů, který zabezpečuje relativní stabilitu a minimální životní úroveň pomocí sociálních příjmů, sociálních služeb a sociálních azylů. Dále je sociální zabezpečení definováno jako souhrnné označení pro všechny sociální instituce, které poskytují občanům nebo cizincům, kteří splňují určité podmínky, radu neboli poradenství, ochranu tedy prevenci, materiální a peněžní plnění tedy dávky, služby a azyl k uspokojování sociálních potřeb (Krebs a kol., 2015, s. 183-185). V České republice je soustava sociálního zabezpečení rozdělena do 4 základních složek neboli subsystémů jako je zdravotní pojištění, sociální pojištění, které je dále děleno na nemocenské pojištění a důchodové pojištění, státní sociální podpora a sociální pomoc (Tröster a kol., 2013, s. 97).

Poskytování ochrany a pomoci v případě sociálních událostí a situací, poskytuje systém sociálního zabezpečení, který se skládá ze 3 hlavních systémů: sociální pojištění, sociální

podpora a sociální pomoc. Do systému sociálního pojištění spadají situace, na které se můžeme předem připravit placením povinného sociálního pojištění. Zahrnují se do něj situace jako je nemoc, úraz, těhotenství a mateřství, stáří, úmrtí, invalidita a nezaměstnanost. Dávky jsou financovány z povinného sociálního pojištění. Oproti tomu do systému sociální podpory patří situace, na které se nelze předem připravit a jedná se pouze o dávky poskytované určité skupině lidí. Jedná se hlavně o rodiny s dětmi. Dávky lze rozdělit na dva druhy. První v závislosti na příjmech a druhé v nezávislosti na příjmech. Tyto dávky jsou financovány z daní, jedná se tedy o systém solidarity. Do systému sociální pomoci patří situace, které jsou nejzávažnější ze všech výše uvedených a zahrnují takzvanou sociální nouzi a závažnou životní situaci jedince. Do systému spadají i sociální služby, sociálně právní ochrana a dávky sociální pomoci. Sociální pomoc je financovaná jak státním rozpočtem, tak rozpočtem jednotlivých obcí (Kukalová, Moravec, 2019, s. 6).

3.2.1 Sociální pojištění

Sociální pojištění řeší sociální situace, u kterých existuje předpoklad, že nastanou, a tudíž se na ně občan může předem připravit v rámci pojištění. Tedy odkládáním části svých dnešních příjmů na zabezpečení budoucí nepříznivé sociální situace. (Krebs a kol., 2015, s.185)

Sociální pojištění je soubor pojistných systémů, kde stát garantuje zajištění jedince v případě ekonomicky nepříznivé situace. Každý ekonomicky aktivní jedinec je povinen odkládat část svých příjmů. Sociální zabezpečení prochází neustálým vývojem a upravuje zákon č.589/1992 o pojistném na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Sociálního pojištění se skládá z důchodového pojištění, nemocenského pojištění a pojištění v nezaměstnanosti, které se nazývá jednotným termínem sociální zabezpečení. Dále se do systému sociálního zabezpečení řadí zdravotní pojištění (Kukalová, Moravec, 2019, s. 8–10).

Zároveň je sociální pojištění příjmem do státního rozpočtu na platby nemocenského a důchodového pojištění a příspěvek na politiku zaměstnanosti. Povinnost platit pojištění mají zaměstnanci a zaměstnavatelé a OSVČ. (ČSSZ, 2021)

Kteří se řadí mezi účastníky sociálního zabezpečení. Dále je rozdělujeme na poplatníky a plátce pojistného. Plátcem pojistného je fyzická nebo právnická osoba, která je povinna platit ze svých příjmů pojistné, oproti tomu poplatník je fyzická nebo právnická osoba, která je povinna vypočítat a odvést pojistné příslušnému orgánu. Mezi občanem a

systemem sociálního zabezpečení vzniká pojistný vztah, ve kterém jednotlivé podmínky určuje pojistný systém, který garantuje nárok dávek sociálního systému za splnění určitých podmínek. Jednotlivé podmínky se liší u jednotlivých kategorií pojištěnců (Kukalová, Moravec, 2019, s. 13).

3.2.2 Druhy sociálních dávek

Podpora v nezaměstnanosti

Podpora v nezaměstnanosti by měla dotyčného motivovat, aby si co nejdříve našel novou práci, ale zároveň mu po dobu nezaměstnanosti poskytuje v rámci možností dobré životní podmínky (Krebsa kol., 2015, s. 64).

Dávka „podpora v nezaměstnanosti“ slouží k zabezpečení osoby, pokud nastane nepříznivá životní událost, ztráta zaměstnání nebo ztráty příjmů. Uchazeči o zaměstnání vzniká nárok na podporu v nezaměstnanosti, pokud si o ni požádá na ÚP a zároveň splňuje stanovené podmínky. Základní podmínkou je, aby alespoň po dobu posledních 2 let byl uchazeč zaměstnán nebo výdělečně činný, a současně byl alespoň po dobu 12 měsíců důchodově pojištěn. (MPSV, 2020b)

Dávky důchodového pojištění

Stát u důchodového pojištění zastupuje především ČSSZ a jeho okresní správy. V jistých případech může být stát zastoupen Ministerstvem vnitra ČR nebo Ministerstvem obrany ČR a Ministerstvem spravedlnosti (Chvátalová, 2018, s. 98). Podmínky pro získání jednotlivých důchodů stanoví zákon o důchodovém pojištění (z. č. 155/1995 Sb.). Hlavní dávkou placenou z povinného sociálního pojištění je **starobní důchod**. Nárok na starobní důchod vzniká po splnění dvou povinností, a to dosažení důchodového věku a zároveň splnění doby důchodového pojištění. Starobní důchod je jedním z práv občana a nikoli povinností. (ČSSZ, 2020a)

Z hlediska povinností k dosažení starobního důchodu jej můžeme dále rozdělit na obecný starobní důchod a předčasný starobní důchod, kdy je podmínka nesplněna (Chvátalová, 2018, s. 98).

Další dávkou je **invalidní důchod**, který je odvozen od 3 jednotlivých stupňů invalidity, a podmínky pro splnění nároku na invalidní důchod jsou porovnávány se zdravotním stavem občana (ČSSZ, 2020b).

Další dávkou je **vdovský a vdovecký důchod**, který se poskytuje ovdovělým osobám. Řadí se mezi tzv. pozůstalostní důchody. Nárok na vdovský a vdovecký důchod vzniká po zemřelém manželovi nebo manželce, kteří pobírali starobní nebo invalidní důchod nebo pokud byla v době úmrtí manžela nebo manželky splněna podmínka pro tyto důchody, případně pokud osoba zemřela na následek pracovního úrazu, podmínky se nevyžadují a vzniká nárok na vdovský a vdovecký důchod pozůstalé osobě. Zánik nároku na vdovský/vdovecký důchod zaniká dnem uzavření nového manželství. Nárok na vdovský/vdovecký důchod nenáleží družce a druhovi ani po partnerovi v registrovaném partnerství a rozvedeným párům (ČSSZ, 2020c).

Poslední dávkou poskytovanou z důchodového pojištění je **sirotčí důchod**, který také patří do skupiny pozůstalostních důchodů. Nárok na sirotčí důchod vzniká sirotkovi, pokud je nezaopatřeným dítětem, které má nárok na sirotčí důchod po zemřelém rodiči nebo osvojiteli, který pobíral starobní nebo invalidní důchod nebo zemřel následkem pracovního úrazu. Nezaopatřeným dítětem se rozumí dítě do skončení povinné školní docházky a dále do 26 let při soustavné přípravě na budoucí povolání, nebo pokud nemůže vykonávat výdělečnou činnost ze zdravotních důvodů. Dále se za nezaopatřené dítě považuje dítě v období po skončení povinné školní docházky až do 18 let, a to za podmínky, je-li vedeno v evidenci úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání a zároveň nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti. V dalších případech pro získání nároku na sirotčí důchod musí zesnulá osoba naplnit podmínku, která je závislá na věku zemřelého rodiče. Pokud se jedná o zesnulého rodiče do 28 let, musí doba důchodového pojištění činit alespoň jeden rok v posledních deseti letech před dnem úmrtí. Pokud se jedná o zesnulého rodiče staršího 38 let, musí doba důchodového pojištění činit alespoň dva roky v posledních dvaceti letech před dnem úmrtí (ČSSZ, 2020d).

Dávky nemocenského pojištění

Stát je reprezentován stejně jako u důchodového pojištění především ČSSZ a dalšími orgány. Nemocenské pojištění je systém, který je určen pro výdělečně činné osoby, které se ocitnou v tzv. krátkodobých sociálních událostech, tedy dočasné pracovní neschopnosti

z důvodu úrazu nebo nemoci, karantény, ošetřování člena rodiny, těhotenství a mateřství a následné péči o dítě. Osoby jsou zabezpečeny peněžitými dávkami nemocenského pojištění, které upravuje zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění a celkově je poskytováno 6 základních dávek (MPSV, 2021).

Nemocenská ekonomicky zabezpečuje pojištěnce v době, kdy se kvůli pracovní neschopnosti nemohou zaopatřit sami (ČSSZ, 2020e).

První z vyplácených dávek je **nemocenská**, která náleží zaměstnanci nebo OSVČ, který je lékařem uznán jako dočasně pracovní neschopným, tím mu od 15. kalendářního dne pracovní neschopnosti až do konce, ale to maximálně 380 kalendářní dnů, vzniká nárok na nemocenskou. Prvních 14 dnů pracovní neschopnosti hradí zaměstnavatel (MPSV, 2021). Nemocenská, je nejčastěji vyplácenou dávkou ze systému nemocenského pojištění a tvoří tak výraznou část výdajů. Výše nemocenské závisí na příjmu a vypočítá se z redukováného denního vyměřovacího základu a procentní sazby (Kukalová, Moravec, 2019, s. 50-53).

Druhou dávkou je **peněžitá pomoc v mateřství**, která náleží ženám, u kterých pojistné zaměstnání skončilo v době těhotenství nebo ochranné lhůty. Nástup si pojištěnka určuje sama od začátku 8. až 6. týdne před očekávaným porodem (MPSV, 2021). Kromě ženy, která porodila dítě, má dále nárok na dávku pojištěnec, který převzal péči za rodiče nebo pojištěnec, který převzal péči za zemřelou matku nebo pojištěnec otec nebo manžel matky, která se z důvodu onemocnění nemůže starat o dítě (Kukalová, Moravec, 2019, s. 55).

Třetí dávkou je **ošetřovné**, na které má nárok zaměstnanec, který musí ošetřovat nemocného člena domácnosti nebo musí pečovat o zdravé dítě mladší 10 let, z důvodu uzavření školského nebo dětského zařízení nebo z důvodu karantény nebo pokud onemocněla osoba, která o dítě pečuje (MPSV, 2021).

Čtvrtou dávkou je **vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství**. Náleží zaměstnankyni, která byla převedena na jinou práci z důvodu těhotenství, mateřství nebo kojení. Stanoví se jako rozdíl mezi denním vyměřovacím základem před převedením a po převedení na jinou pozici (MPSV, 2021). Převedení na jinou pozici, je z důvodu, kdy je zaměstnankyni podle vyhlášky č. 288/2003 Sb. zakázáno vykonávat její původní práci (Kukalová, Moravec, 2019, s. 57).

Pátou dávkou je **dávka otcovské poporodní péče**, neboli otcovská, na kterou má nárok otec dítěte, který o dítě pečuje nebo osoba, která převzala dítě do péče. Za otce se považuje ten, kdo je v matrice zapsán jako otec. Nárok na otcovskou je podmíněn trvajícím

pojištěním. Doba otcovské je maximálně jeden týden bez nároku na přerušení (MPSV, 2021).

Poslední dávkou je **dlouhodobé ošetřovné**, na kterou má nárok ošetřující osoba, která je v přímé příbuzenské linii s ošetřovanou osobou nebo je její sourozenec, teta, strýc, synovec atd. nebo v manželství nebo v registrovaném partnerství nebo je druhem/družkou ošetřované osoby nebo žije s ošetřovanou osobou ve společné domácnosti a mají shodné trvalé bydliště. Na dávku má nárok z důvodu dlouhodobé péče o ošetřovanou osobu, která vyžaduje dlouhodobou péči v domácím prostředí (MPSV, 2021).

Dávky státní sociální podpory

Zákon upravující systém sociální podpory je č. 117/1995 sb. o státní sociální podpoře. O dávky si může zažádat pouze fyzická osoba, kdy nejen ona, ale i společně posuzované osoby jsou občany České republiky nebo zde mají trvalý pobyt a mají zde bydliště a další výjimky upraveny zákonem. Rodina je v systému sociální podpory vnímána jako soužití rodičů a nezaopatřených dětí, kdy nezaopatřeným dítětem se rozumí dítě do skončení povinné školní docházky nebo přípravy na budoucí povolání jakožto student nebo zdravotně postižené dítě. Nejdéle do 26 let věku dítěte. U příspěvku na bydlení jsou posuzovány všechny osoby, které jsou společně hlášeny v bytě k trvalému pobytu. Nárok na dávku SSP je posuzován podle příjmů rodiny a nezohledňuje se majetek rodiny. Další dávky poskytované v závislosti na příjmu rodiny jsou přídavek na dítě, příspěvek na bydlení a porodné. Dávky jako rodičovský příspěvek a pohřebné se poskytují bez ohledu na příjem rodiny. Dávky se poskytují a jsou postaveny na základě životního minima. Rodina také může pobírat více dávek najednou, záleží na příznivých sociálních situacích v rodině. Posuzované příjmy pro nárok na dávku SSP jsou především příjmy ze závislé činnosti, podnikání nebo jiné samostatné výdělečné činnosti, dále dávky z nemocenského a důchodového pojištění, příjmy z podpory v nezaměstnanosti a z obdobných dávek z ciziny, další výčet a podmínky příjmů je upraven zákonem o SSP. Příjemce obdrží dávky v české měně na platební účet nebo poštovní poukázkou podle toho, jak si sám zvolí. Dávky vyřizuje Úřad práce České republiky, a žádosti se vyplňují v předepsaných tiskopisech MPSV. Zánik nároku na dávku je po uplynutí 3 měsíců ode dne, kdy náleží nárok na dávku, u jednorázových dávek se jedná o lhůtu jednoho roku (Úřad Práce ČR, 2021).

Životní minimum a Existenční minimum

Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu upravuje částky, podle kterých se dále poskytují dávky. Životní minimum můžeme definovat jako minimální společensky uznávanou hranici peněžních příjmů. Existenční minimum nám definuje minimální hranici příjmů, která zajišťuje úroveň přežití, toto se ovšem nevztahuje na nezaopatřené děti, důchodce a osoby invalidní a dále osoby starší 68 let. Částky životního minima se liší v závislosti na počtu posuzovaných osob nebo na věku dítěte. Pro jednotlivce činí životní minimum 3 860 Kč. Pokud se jedná o životní minimum v domácnosti, jedná se součet všech jednotlivých částek životního minima členů dané domácnosti a liší se podle počtu členů domácnosti. Existenční minimum je stanoveno 2 490 Kč na měsíc (Úřad Práce ČR, 2021). Hlavní dávkou státní sociální podpory je **přídavek na dítě**, který slouží na pokrytí základních nákladů nezaopatřených dětí. Nezaopatřené dítě má nárok na dávku, pokud příjem rodiny nepřekračuje 2,7násobek životního minima rodiny. Příjem je posuzován každé čtvrtletí. Dávka přídavek na dítě je vyplácena ve třech výších, které záleží na věku nezaopatřeného dítěte (Úřad Práce, 2021). Další dávkou je **rodičovský příspěvek**, který připadá rodiči, který po celý kalendářní měsíc osobně a celodenně pečuje o nejmladší dítě rodiny, a to až po vyčerpání celkové částky 300 000 Kč, nejdéle do 4 let věku dítěte, pokud jsou 2 a více dětí narozených současně nárok na celkovou výši příspěvku je 450 000 Kč. Dále nárok na příspěvek zaniká, pokud se v rodině narodí další dítě, a je povinností rodiče ohlásit tuto událost příslušnému orgánu. (MPSV, 2020c). Dávka **příspěvek na bydlení** slouží k příspěvní na pokrytí nákladů na bydlení rodinám a jednotlivcům s nízkými příjmy. Nárok na příspěvek na bydlení vzniká, pokud jsou náklady spojené s bydlením vyšší, než součin příjmu společně posuzovaných osob a koeficientu 0,30 nebo 0,35 na území Hlavního města Prahy a pokud tato částka není vyšší než normativní náklady na bydlení v daném území. Rozhodné období, kdy má osoba nárok na dávku, je kalendářní čtvrtletí, kde testování podléhají příjmy rodiny, kde se počítají všechny vymezené osoby, které upravuje zákon životního a existenčního minima. Do nákladů na bydlení se počítá nájemné, náklady v souvislosti s užíváním bytu, dále náklady na plyn, elektřinu, vytápění, vodu, provoz výtahu, osvětlení a úklid společných prostor v domě, odvoz odpadních vod a čištění jímek, rozhlasovou anténu a televizi, odvoz komunálního odpadu a náklady spojené s pevným palivem. Tyto náklady musí být jednotlivě rozepsány v žádosti. Výše příspěvku se vypočítává jako rozdíl mezi náklady a příjmem rodiny vynásobený koeficientem 0,30 nebo

na území Hlavního města Prahy 0,35 (Úřad Práce ČR, 2021). Dále jsou vypláceny jednorázové dávky sociální podpory, kam patří porodné a pohřebné. **Porodné**, které se poskytuje v závislosti na příjmech a náleží pouze rodině s nízkými příjmy je určeno na náklady spojené s narozením prvního nebo druhého živého dítěte. Porodné se vyplácí rodině, ve které jsou příjmy nižší, než 2,7násobek životního minima a nezapočítává se přídavek na dítě. Další nároky na porodné jsou vymezeny zákonem. Dávka porodné činí na první živé dítě 13 000 Kč a na druhé živé dítě 10 000 Kč (MPSV, 2020f). **Pohřebné** je specifickou jednorázovou dávkou, která je stanovena částkou 5 000 Kč, která přispívá na náklady s pohřbem. Příjem se zde netestuje a nárok na pohřebné má pouze osoba, která vypravuje pohřeb nezaopatřenému dítěti nebo rodiči nezaopatřeného dítěte (Úřad Práce ČR, 2020).

Dávky pomoci v hmotné nouzi

System pomoci v hmotné nouzi je upravován zákonem č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi dalšími právními předpisy. System hmotné pomoci funguje na principu, že každá pracující osoba se musí mít lépe než osoba, která nepracuje a práci se vyhýbá, slouží jako motivace pro aktivní snahu zajistit si prostředky pro základní životní potřeby a řadí se mezi prostředky boje proti sociálnímu vyloučení, kdy součástí tohoto systému je sociální práce s klienty. Celkem jsou 3 dávky v hmotné nouzi (MPSV, 2020e).

První dávkou je **příspěvek na živobytí**, který pomáhá osobě nebo rodině při nedostatečném příjmu a řadí se k základní dávce v hmotné nouzi. Částka se stanovuje individuálně a odvíjí se od existenčního a životního minima.

Druhou dávkou je **doplatek na bydlení**, pokud nestačí dávka ze státní sociální podpory na bydlení, je možné řešit nedostatek na uhrazení nákladů spojených s bydlením, doplatkem na bydlení. Zákon upravuje specifické situace a možnosti v poskytnutí doplatku na bydlení.

Poslední dávkou je **mimořádná okamžitá pomoc**, která slouží k řešení situací, které se musí neodkladně řešit. Tyto situace jsou stanoveny zákonem a je jich celkem šest. První je při hrozbě vážné újmy na zdraví, postižení vážnou mimořádnou událostí, nedostatek prostředků k úhradě jednorázového výdaje, nedostatek prostředků k nákupu nebo opravě předmětů dlouhodobé potřeby, nedostatek prostředků k uhrazení nákladů spojených se vzděláním nezaopatřeného dítěte a ohrožení sociálním vyloučením (MPSV, 2020e).

3.2.3 Orgány sociálního zabezpečení

Orgány sociálního zabezpečení jsou definovány zákonem č. 582/1991 Sb. o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, kterými jsou Ministerstvo práce a sociálních věcí, Česká správa sociálního zabezpečení, okresní správy sociálního zabezpečení, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo spravedlnosti a Ministerstvo obrany.

Nadřízeným orgánem sociálního zabezpečení je Ministerstvo práce a sociálních věcí, jehož hlavní kompetencí je sociální politika, sociální pojištění, zaměstnanost, pracovně právní legislativa, evropská integrace a podobně (MPSV, 2020d).

Hlavním sociálním orgánem je Česká správa sociálního zabezpečení, která se stará hlavně o výběr sociálního pojištění, které tvoří jednu třetinu státního rozpočtu. Dále se stará o vyplácení důchodů a dávek nemocenského pojištění (ČSSZ, 2020f).

Dalším orgánem je Úřad práce, který se zabývá zprostředkováním zaměstnání, evidencí uchazečů o zaměstnání, vyplácením podpory v nezaměstnanosti a dalších dávek.

(Úřad Práce ČR, 2021)

3.3 Zneužívání sociálních dávek

Ministerstvo práce a sociálních věcí nevede žádné konkrétní statistiky o zneužívání sociálních dávek. Zneužíváním sociálních dávek se zabývá Generální ředitelství Úřadu práce ČR. Zneužívání dávek se chápe jako úmyslné zatajení nebo uvedení nepravdivých informací, které slouží k získání dávky nebo využití dávky k jiným účelům, než dávka slouží. Dále dodává, že k přeplatku na dávce může ze strany klienta dojít nezaviněně, nebo klient dodá informace se zpožděním, než udává zákonná lhůta. Pro prokázání podvodu, obcházení zákona, které vede k trestnému činu, je potřeba náročná individualizovaná práce, kterou ministerstvo neprovádí a ani nevede žádné statistiky trestných činů.

(MPSV, 2020h)

V systému boje proti zneužívání dávek spolupracuje Úřad práce společně s Policií České republiky a v neposlední řadě s jednotlivými obcemi a tím tvoří komplexní systém. I když ÚP bojuje proti zneužívání sociálních dávek, stále jeho prioritou zůstává motivace občanů pracovat, aby byly jejich vlastní příjmy těmi hlavními příjmy, nikoliv aby jimi byly dávky.

(Úřad práce ČR Generální ředitelství, 2020)

3.3.1 Zneužívání sociálních dávek jako téma veřejné

Zneužívání sociálních dávek je téma diskutované širokou českou veřejností, můžeme jej slyšet z úst politiků i v českých médiích. Jedná se o jedno z hlavních témat nejen politických představitelů, ale i sociální a kulturní problém české společnosti. Zároveň se odborníci na toto téma dělí na dva základní tábory. První tábor tvrdí, že jsou dávky zneužívané extrémně a druhý, že minimálně. Co se týče české veřejnosti, ta má v otázce zneužívání sociálních dávek jasno. Vyplývá to z uvedených průzkumů. Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., Centrum pro výzkum veřejného mínění vydává každoročně tiskovou zprávu *Názory české veřejnosti na sociální zabezpečení*. Jednou z výzkumných otázek tiskové zprávy je „kolik lidí pobírajících sociální dávky je zároveň také zneužívá“. Z výzkumu z roku 2019 vyplývá, že velká většina české společnosti celkem 43 % se domnívá, že je sociální systém zneužíván většinou pobírající sociální dávky. Domněnku, že sociální systém zneužívá pouze menšina pobírající sociální dávky zastává 46 % obyvatel. Pouze 3 % obyvatel se domnívají, že sociální systém zneužívají všichni, kteří dávky pobírají, naproti tomu se pouze 1 procento obyvatel domnívá, že sociální dávky nikdo nezneužívá (Spurný, 2020).

Další průzkum veřejného mínění provedla v roce 2018 PPM Factum, který se věnoval zneužívání dávek hmotné nouze. Z průzkumu vyplývá, že 93 % Čechů si myslí, že jsou dávky zneužívány a myslí si, že by se stát měl mnohem více angažovat v zamezení zneužívání sociálních dávek. Dále si 87 % Čechů myslí, že by sociální dávky měly být vypláceny v poukázkách, aby tak byly dávky použity výhradně na nezbytné věci (PPM FACTUM, 2018). Z průzkumů vyplývá, že téma zneužívání sociálních dávek je velmi závažným problémem, který většině Čechů leží na srdci.

Zneužívání sociálních dávek se řadí mezi hlavní politická témata v České republice. Zamezení zneužívání sociálních dávek můžeme najít ve většině politických programů předních politických stran v České republice. Vyjádření o zneužívání sociálních dávek se do médií dostává i od předních českých politiků a ministrů až po řadové poslance.

Například nejsilnější politická strana ANO měla ve svém předvolebním programu v roce 2017 přímo uvedeno, že závislost na sociálních dávkách se nesmí stát životním stylem pro zdravé a práce schopné občany a sociální dávky by měly být poskytovány tak, aby motivovaly k aktivnímu řešení situace. Politická strana ODS ve svém programu přímo zmiňuje zrušení zneužívání sociálních dávek, zavedení důsledné kontroly a vyplácení

dávek podmíněné prací. TOP 09 ve svém programu přímo uváděla konec vydávání peněz ze státního rozpočtu na zbytné sociální dávky, zajištění vyplácení sociálních dávek pouze potřebným, aby zneužívání nepoškozovalo ty nejpotřebnější (Kalíšková, 2017, s. 25). Podle ministryně financí Aleny Schillerové jsou sociální dávky zneužívány zejména takzvanými matkami samoživitelkami, které ovšem matky samoživitelky vůbec nejsou (Zpěváčková, 2020).

Na protipólu stojí ekonomové Daniel Mních a Miroslav Zámečník, kteří tvrdí, že je zde politicky vytvářena realita, makroekonomicky je zneužívání sociálních dávek bezvýznamné, ale jedná se o velmi silný psychologický faktor. Premiér Babiš a další politici opakují problematiku zneužívání sociálních dávek. Ministryně sociálních věcí Jana Maláčová nevidí tento jev jako masový ani dramatický. Problém vidí hlavně u nepojistitelných sociálních dávek, kterých je celkem 11. Uvádí, že nejvýznamnější nepojistitelnou dávkou je rodičovský příspěvek, který ale v podstatě zneužívat nelze. Dalšími dávkami, se kterými se v podstatě podvádět nedá, je příspěvek na handicapované, pohřebné a porodné. Při minimální nezaměstnanosti takto odpadá zneužívání dávek v případě práce na černo. Podle Maláčové je problematickou dávkou příspěvek na bydlení, který je často skloňovaný se zneužíváním a takzvaným obchodem s chudobou. Největší problém zneužívání této dávky je na straně těch, kdo na ní vydělávají, nikoli těch, co jí pobírají. Podle poslankyně Olgy Rychterové z České pirátské stany je takto zneužito desítek miliard, které končí právě u obchodníků s chudobou. Dalším problémem zneužívání sociálních dávek jsou „pseudosamoživitelky“. Maláčová ovšem dodává, že při revizi dávek se hlavně nesmí ublížit těm opravdu potřebným (Břešťan, 2019).

Na téma zneužívání sociálních dávek vyšla v roce 2019 analýza „*Kdo zneužívá sociální dávky? Analýza čerpání z roku 2019*“ kterou zpracoval Ondřej Lánský. Ten došel k závěru, že téma zneužívání sociálních dávek je politicky zneužíváno. Analýza se věnuje kvantitativnímu rozboru zneužívání sociálních dávek. Analýza pracuje zejména s daty přímo z MPSV, jakou jsou *Východiska pro diskusi k revizi systému nepojistných sociálních dávek z února 2019* a *Analýza vývoje příjmů a výdajů domácností ČR v roce 2017 a predikce na další období*. Analýza se zabývá nepojistnými sociálními dávkami a pojistnou dávkou, podporou v nezaměstnanosti. Analýza se nezabývá dávkami na péčovskou péči, protože se domnívá, že je zneužívání u této dávky vyloučeno, také se nezabývá ostatními pojistnými dávkami, jako je nemocenské a důchodové pojištění. Důchody jsou považovány

za nemožné je zneužívat a nemocenská je vyloučena z analýzy na základě hlavní odpovědnosti lékařů a kontroly zaměstnavatele. Analýza vyznačuje 3 základní typy zneužití: skutečný podvod, příliš vysoká dávka a nesprávné použití dávky. Závěrem analýzy bylo, že v české společnosti klesá míra solidarity, protože výdaje státu na sociální dávky klesají a také, že možnost zneužívání sociálních dávek z důvodu podvodu je ve větší míře přípustná pouze u podpory v nezaměstnanosti. Na základě analýzy, která předpokládá, že se ztráty ze státního rozpočtu pohybují maximálně v jednotkách miliard korun, Janský uvádí, že mnohem větším problémem je rozkrádání státního rozpočtu v jiných sektorech, a to hlavně v korupčních kauzách. Dále podle Jánského není zneužívání sociálních dávek tak velkým problémem, protože i když jsou dávky zneužity, stále zůstávají využity k domácí potřebě daného státu, a tím stále pohánějí ekonomiku České republiky. Dále se domnívá, že politické téma zneužívání sociálních dávek napomáhá přesunout pozornost české veřejnosti právě ke zneužívání sociálních dávek a nikoli skutečným velkým problémům (Lánský, 2020).

4 Vlastní práce

4.1 Analýza zneužívání sociálního systému v okrese Litoměřice

V prvním úseku praktické části práce se budu zabývat daty od Krajského ředitelství Policie ČR, územní odbor Litoměřice, oddělení hospodářské kriminality, které mi byly poskytnuty na základě žádosti o poskytnutí informace dle zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím.

V žádosti jsem si vyžádala informace o celkovém počtu zneužitých sociálních dávek, jaké konkrétní dávky byly zneužity, v jaké výši byly zneužity, a zda byly předány k trestnímu řízení z důvodu podvodu, a to za období od roku 2018 do roku 2020 v celém okrese Litoměřice.

Důležitou částí je si definovat trestní stíhání a odložení případů. To, že byly případy odloženy neznamena, že dávky nebyly zneužity, ale pouze nebyly naplněny podmínky trestných činů. U všech případů byly dávky pobírány neoprávněně a vznikl přeplatek na dávce. „*Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně*“ (Trestní zákoník č. 40/2009 Sb. § 13). Aby bylo zahájeno trestní řízení je nejprve policií ČR zahájeno přípravné řízení, ve kterém se připravují podklady k soudnímu řízení. Nejprve se prověřuje podezření ze spáchání trestného činu, opatřují se podklady pro podání obžaloby a vyhledávají a zajišťují se důkazy. Pokud dojde k zahájení trestního stíhání, následuje fáze vyšetřovací. Dále může dojít k nezahájení trestního stíhání, a to z důvodu odevzdání věci příslušnému orgánu např. k projednání přestupku atd., nebo odložení věci, a to z důvodu nezjištění skutečnosti opravňující zahájení trestního stíhání nebo neúčelnost a nepřístupnost. Dále může dojít k dočasnému odložení věci k potřebě objasnění. (PČR, 2021).

Charakteristika okresu Litoměřice

Litoměřicko patří do Ústeckého kraje a svou rozlohou je druhým největším okresem v kraji. Co se týče hustoty obyvatel na km², je okres druhý s nejnižší hustotou obyvatelstva v kraji. Do kraje spadá 105 obcí z nichž 11 má status města.

V roce 2018 počet obyvatel v okrese Litoměřice dosahoval 119 611, v následujícím roce se počet obyvatel snížil o 40, tedy celkový počet byl 119 651 (ČSÚ, 2020a).

Analýza zneužitých dávek podle jednotlivých let

Následující kapitola se věnuje analýze jednotlivých 3 let z okresu Litoměřice, podle získaných dat na základě oficiální žádosti. Nejprve jsou identifikovány nejčastěji zneužívané dávky a v jaké výši byly zneužity podle jednotlivých let a dále porovnány následující roky mezi sebou. Data obsahují dávky státní sociální podpory a dávky sociální pomoci a dávku podpory v nezaměstnanosti, která je dávkou sociálního pojištění. Data nezahrnují dávky vyplácené ze sociálního pojištění, tedy dávky důchodového a nemocenského pojištění. Zároveň tato kapitola slouží jako základní bod k dalším analýzám.

Rok 2018

V tabulce č. 1 je výčet všech zaznamenaných případů zneužití sociálních dávek v okrese Litoměřice za rok 2018. Tabulka nám udává, o jakou dávku se jedná, výši jejího přeplatku a způsob ukončení věci, tedy zda byl případ odložen nebo předán k trestnímu stíhání. Dále nám uvádí stručný důvod přeplatku, tedy příčinu zneužití sociální dávky. Příčinám zneužívání sociálních dávek se budu věnovat v samostatné kapitole.

Tabulka 1 Zaznamenané případy 2018

č.	název dávky	výše přeplatku	ukončení věci	důvod přeplatku
1.	přídavek na dítě	25 800 Kč	odloženo	zapsání otce do rod. listu dětí
2.	rodičovský příspěvek	115 000 Kč	odloženo	narození druhého dítěte
3.	příspěvek na bydlení	12 205 Kč	odloženo	změna trvalého bydliště
4.	příspěvek na bydlení	96 297 Kč	tr. stíhání	neoznámení příjmu manžela
5.	příspěvek na bydlení	6 267 Kč	tr. stíhání	neoznámení svého příjmu
6.	příspěvek na bydlení	19 702 Kč	odloženo	ukončení nájemní smlouvy
7.	příspěvek na bydlení	17 132 Kč	tr. stíhání	neozn. příjmu z prodeje nemov.
8.	doplatek na bydlení	55 502 Kč	tr. stíhání	neozn. příjmu syna a manžela
9.	příspěvek na bydlení	10 560 Kč	odloženo	změna trvalého bydliště
10.	příspěvek na bydlení	7 353 Kč	tr. stíhání	zatajení příjmů z pronájmu
11.	podpora v nezaměstnanosti	44 450 Kč	odloženo	neozn. příjmů z brigády
12.	rodičovský příspěvek	55 500 Kč	odloženo	narození druhého dítěte
13.	rodičovský příspěvek	45 600 Kč	odloženo	nástup na peněž. pomoc v m.
14.	příspěvek na živobytí	31 984 Kč	tr. stíhání	neoznámení příjmů druhá
15.	rodičovský příspěvek	10 000 Kč	odloženo	nástup na peněž. pomoc v m.
16.	rodičovský příspěvek	37 086 Kč	odloženo	nástup na peněž. pomoc v m.
17.	rodičovský příspěvek	7 600 Kč	odloženo	vyplacení stejné dávky jinde
18.	příspěvek na bydlení	13 318 Kč	tr. stíhání	zatajení příjmů z pronájmu
19.	rodičovský příspěvek	31 780 Kč	odloženo	nástup na peněž. pomoc v m.
20.	příspěvek na bydlení	17 811 Kč	tr. stíhání	zfalšování svých příjmů-nižší
21.	příspěvek na živobytí	29 352 Kč	tr. stíhání	zfalšování úhrad nájmu-neplatila
22.	přídavek na dítě	12 190 Kč	odloženo	zatajení příjmů z pronájmu
23.	příspěvek na bydlení	6 948 Kč	odloženo	změna trvalého bydliště
24.	příspěvek na živobytí	10 640 Kč	odloženo	neoznámení příjmu přídavků n.d.
	Celkem	720 077 Kč		

Zdroj: PČR Litoměřice 2020, vlastní zpracování

Následující tabulka č. 2 udává počet případů a výši zneužití podle jednotlivých dávek. V roce 2018 se celková výše zneužitých sociálních dávek vyšplhala na 720 077 Kč. Celkově bylo zaznamenáno 24 případů zneužití, ze kterých bylo 9 předáno k trestnímu stíhání a 13 případů bylo odloženo. Celková výše případů, které byly předány k trestnímu stíhání, se vyšplhala na 275 016 Kč. Nejčastěji zneužívanou dávkou byl příspěvek na bydlení, kde přeplatek v celkové výši činil 207 593 Kč a celkově bylo zaznamenáno 10 případů, ze kterých 6 bylo předáno k trestnímu stíhání. Druhou nejčastěji zneužívanou dávkou byl rodičovský příspěvek, u 7 zaznamenaných případů přeplatek dosáhl 302 566,00 Kč a je tedy dávkou, kde vznikl nejvyšší přeplatek.

Tabulka 2 Případy rozdělené podle druhu dávek 2018

	Celkem případů	Celkem	Trestní stíhání	Částka trestní stíhání	Odloženo	Částka odloženo
přídavek na dítě	2	37 990 Kč			2	37 990 Kč
rodičovský příspěvek	7	302 566 Kč			7	302 566 Kč
příspěvek na bydlení	10	207 593 Kč	6	158 178 Kč	4	49 415 Kč
doplatek na bydlení	1	55 502 Kč	1	55 502 Kč		
podpora v nezam.	1	44 450 Kč			1	44 450 Kč
příspěvek na živobytí	3	71 976 Kč	2	61 336 Kč	1	10 640 Kč
Celkem	24	720 077 Kč	9	275 016 Kč	15	445 061 Kč

Zdroj: PČR Litoměřice 2020, vlastní zpracování

Rok 2019

V tabulce č.3 je výčet všech zaznamenaných případů zneužití sociálních dávek v okrese Litoměřice za rok 2019. Tabulka nám udává, o jakou dávku se jedná, výši přeplatku, ukončení věci, tedy zda byl případ odložen nebo předán k trestnímu stíhání. Dále nám uvádí stručný důvod přeplatku, tedy příčinu zneužití sociální dávky.

Tabulka 3 Zaznamenané případy 2019

č.	název dávky	výše přeplatku	ukončení věci	důvod přeplatku
1.	příspěvek na bydlení	18 172 Kč	odloženo	neohlášení ukončení nájmu
2.	podpora v nezaměstnanosti	5 618 Kč	tr. stíhání	zatajení nového zaměstnání
3.	rodičovský příspěvek	7 600 Kč	odloženo	umístění dítěte do Klokánku
4.	příspěvek na živobytí	180 000 Kč	odloženo	zfalšování nájemní smlouvy
5.	příspěvek na bydlení	10 002 Kč	tr. stíhání	zatajení příjmů ze zaměstnání
6.	rodičovský příspěvek	19 299 Kč	odloženo	narození druhého dítěte
7.	doplatek na bydlení	66 097 Kč	tr. stíhání	zatajení příjmů z dar. Smlouvy
8.	příspěvek na bydlení	93 169 Kč	tr. stíhání	zatajení příjmů synů
9.	rodičovský příspěvek	22 800 Kč	odloženo	narození druhého dítěte
10.	příspěvek na bydlení	5 898 Kč	odloženo	změna trvalého bydliště
11.	příspěvek na živobytí	10 230 Kč	odloženo	vyřazení z evidence ÚP
12.	příspěvek na bydlení	28 698 Kč	tr. stíhání	zatajení příjmů druha
13.	přídavek na dítě	19 210 Kč	odloženo	ukončení studia dítěte
14.	doplatek na bydlení	25 996 Kč	odloženo	neoznámení příjmů druha
15.	doplatek na bydlení	142 758 Kč	tr. stíhání	nákup osobních vozidel
16.	doplatek na bydlení	132 503 Kč	tr. stíhání	zatajení svých příjmů
17.	příspěvek na bydlení	11 931 Kč	tr. stíhání	zatajení svých příjmů

18.	mimořádná okamžitá pomoc	5 970 Kč	odloženo	přiznání sirotčího důchodu
19.	příspěvek na bydlení	251 670 Kč	tr. stíhání	zfalšování úhrad nájmu-neplatila
20.	příspěvek na úh. pot. dítěte	24 411 Kč	odloženo	přiznání sirotčího důchodu
21.	rodičovský příspěvek	15 200 Kč	odloženo	nástup do vězení – nepečovala
22.	doplatek na bydlení	24 662 Kč	tr. stíhání	zatajení příjmů manželky
23.	rodičovský příspěvek	12 200 Kč	odloženo	svěření dítěte babičce
24.	příspěvek na živobytí	15 851 Kč	tr. stíhání	nákup osobních vozidel
25.	doplatek na bydlení	105 809 Kč	odloženo	zatajení vlastnictví vozidel
26.	rodičovský příspěvek	6 935 Kč	odloženo	nástup na peněžitou pomoc
27.	příspěvek na bydlení	5 910 Kč	odloženo	ukončení nájmu
	Celkem	1 268 599 Kč		

Zdroj: PČR Litoměřice 2020, vlastní zpracování

Následující tabulka č. 4 udává počet případů a výši zneužití podle jednotlivých dávek. V roce 2019 se celková výše zneužitých sociálních dávek vyšplhala na 1 268 599 Kč. Celkově bylo zaznamenáno 27 případů zneužití, ze kterých bylo 11 předáno k trestnímu stíhání a 16 případů bylo odloženo. Celková výše případů, které byly předány k trestnímu stíhání, se vyšplhala na 782 959 Kč. Nejčastěji zneužívanou dávkou byl příspěvek na bydlení, kde přeplatek v celkové výši činil 425 450 Kč a celkově bylo zaznamenáno 8 případů, ze kterých 5 bylo předáno k trestnímu stíhání. Druhou nejčastěji zneužívanou dávkou byl doplatek na bydlení, u 6 zaznamenaných případů přeplatek dosáhl 497 825 Kč, a je tedy dávkou, kde vznikl nejvyšší přeplatek, zároveň byly 4 případy předány k trestnímu stíhání. O druhé místo s doplatkem na bydlení se dělí rodičovský příspěvek, který rovněž dosáhl 6 případů, ale celková výše byla mnohem nižší a to 84 034 Kč.

Tabulka 4 Případy rozdělené podle druhu dávek 2019

	Celkem případů	Celkem Kč	Trestní stíhání	Částka trestní stíhání	odloženo	Částka
přídavek na dítě	1	19 210 Kč			1	19 210 Kč
rodičovský příspěvek	6	84 034 Kč			6	84 034 Kč
příspěvek na bydlení	8	425 450 Kč	5	395 470 Kč	3	29 980 Kč
doplatek na bydlení	6	497 825 Kč	4	366 020 Kč	2	131 805 Kč
podpora v nezam.	1	5 618 Kč	1	5 618 Kč		
příspěvek na živobytí	3	206 081 Kč	1	15 851 Kč	2	190 230 Kč
mimořádná okamžitá pom.	1	5 970 Kč			1	5 970 Kč
příspěvek na úh. pot. d.	1	24 411 Kč			1	24 411 Kč
celkem	27	1 268 599 Kč	11	782 959 Kč	16	485 640 Kč

Zdroj: PČR Litoměřice 2020, vlastní zpracování

Rok 2020

V tabulce č. 5 je výčet všech zaznamenaných případů zneužití sociálních dávek v okrese Litoměřice za rok 2020. Tabulka nám udává, o jakou dávku se jedná, výši přeplatku, ukončení věci, tedy zda byl případ odložen nebo předán k trestnímu stíhání u případů, kde je stav nerozhodnutý je předpoklad k předání k trestnímu stíhání, ale v době předání dat tak ještě nebylo rozhodnuto. Dále, nám uvádí stručný důvod přeplatku, tedy příčinu zneužití sociální dávky.

Tabulka 5 Zaznamenané případy 2020

č	název dávky	výše přeplatku	ukončení věci	důvod přeplatku
1.	rodičovský příspěvek	30 400 Kč	odloženo	narození druhého dítěte
2.	příspěvek na živobytí	21 286 Kč	odloženo	zatajení příjmů spol. pos. osoby
3.	přídavek na dítě	9 000 Kč	odloženo	zatajený příjem druha
4.	přídavek na dítě	14 550 Kč	odloženo	ukončení studia dítěte
5.	přídavek na dítě	5 130 Kč	odloženo	zatajení odměny z voleb
6.	rodičovský příspěvek	30 400 Kč	odloženo	narození druhého dítěte
7.	příspěvek na bydlení	7 947 Kč	tr. stíhání	zatajení svých příjmů
8.	příspěvek na bydlení	34 794 Kč	tr. stíhání	zatajení svých příjmů
9.	rodičovský příspěvek	22 050 Kč	odloženo	nástup na peněžitou pomoc
10.	podpora v nezaměstnanosti	11 207 Kč	nerozhod.	neoznámení zaměstnání
11.	přídavek na dítě	7 800 Kč	nerozhod.	zfalšování příjmů
12.	příspěvek na bydlení	180 000 Kč	nerozhod.	zatajení příjmů druha

13.	příspěvek na bydlení	13 789 Kč	odloženo	ukončení nájmu
14.	rodičovský příspěvek	65 000 Kč	odloženo	ukončení trvalého pobytu cizince
15.	porodné	13 000 Kč	odloženo	neoznámení příjmu partnera
16.	příspěvek na úh. pot. dítěte	90 770 Kč	odloženo	příznání sirotčího důchodu
17.	podpora v nezaměstnanosti	25 000 Kč	nerozhod.	neoznámení zaměstnání
18.	příspěvek na bydlení	10 249 Kč	nerozhod.	zatajení příjmů druha
		592 372 Kč		

Zdroj: PČR Litoměřice 2020, vlastní zpracování

Následující tabulka č. 6 nám udává počet případů a výši zneužití podle jednotlivých dávek. V roce 2020 se celková výše zneužitých sociálních dávek vyšplhala na 1 268 599 Kč. Celkově bylo zaznamenáno 18 případů zneužití, ze kterých byly 2 předány k trestnímu stíhání a 11 případů bylo odloženo, 5 případů je nerozhodnutých, u kterých je ovšem předpoklad k předání k trestnímu řízení. Nejčastěji zneužívanou dávkou a zároveň dávkou, kde vznikl největší přeplatek, byl příspěvek na bydlení, kde přeplatek v celkové výši činil 246 779 Kč a celkově bylo zaznamenáno 5 případů, ze kterých 2 byly předány k trestnímu stíhání a 2 případy jsou nerozhodnuty. Druhou nejčastěji zneužívanou dávkou byl rodičovský příspěvek, u 4 zaznamenaných případů přeplatek dosáhl 147 850 Kč. O druhé místo s rodičovským příplatkem se dělí přídavek na dítě, který rovněž dosáhl 4 případů, ale celková výše byla mnohem nižší a to 31 350 Kč.

Tabulka 6 Případy rozdělené podle druhu dávek 2020

	Celkem případů	Celkem	Trestní stíhání / neroz.	Částka tr. stíh./neroz.	Odloženo	Částka odloženo
přídavek na dítě	4	31 350 Kč	1 n	7 800 Kč	3	28 680 Kč
rodičovský příspěvek	4	147 850 Kč			4	147 850 Kč
příspěvek na bydlení	5	246 779 Kč	2 t / 2 n	42 741 Kč / 190 249 Kč	1	13 789 Kč
podpora v nezam.	2	36 207 Kč	2 n	36 207 Kč		
příspěvek na živobytí	1	21 286 Kč			1	21 286 Kč
příspěvek na úh. pot. d.	1	90 770 Kč			1	90 770 Kč
porodné	1	13 000 Kč			1	13 000 Kč
Celkem	18	587 242 Kč	2 t / 5 n	44 007 Kč	11	315 375 Kč

Zdroj: PČR Litoměřice 2020, vlastní zpracování

4.2 Analýza podob zneužívání sociálního systému

Tato kapitola se zabývá analýzou podob zneužívání sociálního systému v Litoměřicích. V kapitole jsou identifikovány jednotlivé podoby zneužívání sociálního systému dle získaných dat od Policie ČR v Litoměřicích. V tabulkách č. 1, 3, 5 jsou udány důvody čerpání jednotlivých dávek v rozporu s pravidly. Tyto důvody byly podrobeny analýzou, která vymezuje nejčastější důvody zneužívání.

V následující tabulce č. 7 jsou vymezeny nejčastější podoby zneužívání sociálních dávek. Nejčastějšími důvody jsou neoznámení vlastních příjmů nebo osob společně posuzované. Zároveň neoznámení příjmů je i nejčastějším důvodem předání případu k trestnímu stíhání. Z celkově 22 případů za sledované období, které byly předány k trestnímu stíhání bylo 11 z důvodu neoznámení vlastních příjmů a 6 z důvodu neoznámení příjmů společně posuzované osoby. Celkem případů, kde vznikl přeplatek z důvodu neoznámení příjmů bylo 29 z celkového počtu 69 případů. Ostatní důvody přeplatku se lišily podle různých dávek a jednotlivých případů. Dalším relativně častým důvodem přeplatku je přiznání jiné dávky, konkrétně v 10 různých případech, kdy se pobírání jiné dávky započítává také do příjmu k dosažení dávky druhé. Všechny tyto případy byly odloženy, protože nebyl prokázán úmysl. Zároveň je u těchto případů předpoklad, že se jednalo spíše o neznalost systému, než o úmyslné zneužívání. Zároveň se rovněž pobírání jiné dávky posuzuje jako příjem a tím pádem celkový počet přeplatků, kdy byla dávka odeprána z důvodu přehodnocení příjmů se jedná o celkový počet 39. Dalšími důvody přeplatků, které byly odloženy je porušení oznamovací povinnosti, kam se řadí např. narození druhého dítěte, změna trvalého bydliště, ukončení nájemní smlouvy apod. Opět je u těchto důvodů předpoklad, že se jednalo o neznalost systému. (PČR Litoměřice, 2020)

Tabulka 7 Podoby zneužívání

Podoby zneužívání	Tr. stíhání	Nerozhodnuto	Odloženo	Celkem
Neoznámení vlastních příjmů	11	2	4	17
Neoznámení příjmů spol. posuzované osoby	6	2	4	12
Falšování dokumentů	3	1		4
Ostatní	2	0	34	36
Celkem	22	5	42	69

Zdroj: PČR Litoměřice 2020, vlastní zpracování

4.3 Analýza objemu zneužívání sociálního systému na Litoměřicku a ČR

Tato kapitola nám udává objem zneužitých sociálních dávek v poměru s vyplacenými sociálními dávkami v okrese Litoměřice za rok 2018 a 2019. Poslední rok 2020 nebude do analýzy zahrnut vzhledem k tomu, že Český statistický úřad doposud nevydal zprávu o vyplacených jednotlivých dávkách v krajích a zároveň ÚP nevydal tiskovou zprávu o zneužívaných dávkách, jako tomu bylo v předchozích dvou letech. Zároveň se tato analýza bude věnovat pouze dávkám státní sociální podpory a pomoci v hmotné nouzi. Nejprve uvedu objem zneužívaných dávek státní sociální podpory. Vzhledem k tomu, že neexistuje veřejná statistika, která by ukazovala data o počtu vyplacených sociálních dávek na jednotlivé okresy, použiji data ze statistiky, která udává vyplacené sociální dávky na jednotlivé kraje. Konkrétně použiji data vážící se k Ústeckému kraji, do kterého spadá okres Litoměřice, a následně je přepočítám podle počtu obyvatel na okres Litoměřice. Vzhledem k tomu, že se jedná o průměrná statistická data, může se výsledek lišit od skutečnosti.

U dávek sociální pomoci budu postupovat pro výpočet stejným způsobem. Výsledek bude následně porovnán s objemem zneužívaných sociálních dávek sociální podpory v celé České republice na základě analýz z tiskových zpráv Úřadu práce České republiky. Vzhledem k tomu, že tyto analýzy zahrnují pouze sociální dávky v hmotné nouzi, i tato analýza bude pouze o těchto dávkách a dávky sociální podpory nebudou zahrnuty k porovnání okresu a celé České republiky.

Dávky státní sociální podpory

Tato kapitola se věnuje zneužitým sociálním dávkám státní sociální podpory. ÚP nevydal žádnou tiskovou zprávu o zneužívání těchto dávek. Na základě získaných dat z Litoměřicka a průměrných dat vyplacených dávek je vypočítána odhadovaná částka zneužívání těchto dávek. Vzhledem k tomu, že se jedná o průměrná data, může se výsledek lišit od skutečnosti. Výpočet slouží k odhadované částce celkově zneužitých sociálních dávek.

Tabulka č. 8 nám udává přepočet celkem vyplacených sociálních dávek státní sociální podpory v okrese Litoměřice podle průměrně vyplacených sociálních dávek daných v kraji Ústeckém, který byl následně vynásoben počtem obyvatel v okrese. V tabulce jsou

zahrnuty pouze dávky, které byly i zároveň zneužity v daném okrese. Od celkového počtu vyplacených dávek jsou odečteny dávky, které zneužity nebyly. Dle získaných dat se celkové procento zneužitých dávek v poměru vyplacených pohybuje kolem 0,12 %. Z následujících dat vyplývá, že nejčastěji zneužitou sociální dávkou je příspěvek na bydlení, který byl zneužit ve 0,13 % z celkově vyplacených. Naopak nejméně zneužitou dávkou byl příspěvek na dítě, který byl zneužit v 0,08 %. Rodičovský příspěvek byl zneužit ve 0,11 % z celkového počtu vyplacených.

Tabulka 8 Porovnání zneužitých a vyplacených dávek státní sociální podpory 2018 Litoměřice

Výdaje na dávky státní sociální podpory okresu Litoměřice 2018			
Celkem	přídavek na dítě	příspěvek na bydlení	rodičovský příspěvek
465 855 386 Kč	44 556 694 Kč	159 991 847 Kč	261 306 845 Kč
Celkem zneužitá sociální dávky v okresu Litoměřice v 2019			
548 149 Kč	37 990 Kč	207 593 Kč	302 566 Kč
Procento zneužívaných dávek z celkového počtu vyplacených			
0,12 %	0,08 %	0,13 %	0,11 %

Zdroj: PČR Litoměřice 2020, ČSÚ 2019, vlastní zpracování

Tabulka č. 9 nám udává přepočtený celkový počet vyplacených sociálních dávek státní sociální podpory v okrese Litoměřice, podle průměrně vyplacených sociálních dávek v kraji Ústeckém, který byl následně vynásoben počtem obyvatel v okrese. V tabulce jsou zahrnuty pouze dávky, které byly i zároveň zneužity v daném okrese. Od celkového počtu vyplacených dávek jsou odečteny dávky, které zneužity nebyly. Dle získaných dat se celkové procento zneužitých dávek v poměru vyplacených pohybuje kolem 0,12 %. Z následujících dat vyplývá, že nejčastěji zneužitou sociální dávkou je příspěvek na bydlení, který byl zneužit ve 0,29 % z celkově vyplacených. Naopak nejméně zneužitou dávkou je rodičovský, který byl zneužit v 0,03 %. Dále příspěvek na dítě byl zneužit ve 0,5 % z celkového počtu vyplacených dávek.

V roce 2019 se navýšil celkový počet zneužitých dávek o 1 % oproti roku předešlému. Zároveň se snížil počet zneužití u příspěvku na bydlení o 13 %. U příspěvku na dítě se zvýšil počet zneužitých dávek o 5 % a u rodičovského příspěvku se tento počet zvýšil o 9 %.

Tabulka 9 Porovnání zneužitých a vyplacených dávek státní sociální podpory 2019 Litoměřice

Výdaje na dávky státní sociální podpory okresu Litoměřice 2019			
Celkem	přídavek na dítě	příspěvek na bydlení	rodičovský příspěvek
440 503 219 Kč	40 994 829 Kč	145 135 238 Kč	254 373 152 Kč
Celkem zneužitá sociální dávky v okresu Litoměřice v 2019			
528 694 Kč	19 210 Kč	425 450 Kč	84 034 Kč
Procento zneužívaných dávek z celkového počtu vyplacených			
0,12 %	0,05 %	0,29 %	0,03 %

Zdroj: PČR Litoměřice 2020, ČSÚ 2020b, vlastní zpracování

V obou sledovaných letech se procento zneužívaných dávek shoduje a dosahuje 0,12 % z celkového počtu vyplacených dávek. Nejvyšší procento zneužití rovněž v obou letech dosahuje příspěvek na bydlení, který v roce 2018 dosahoval 0,13 % a v následujícím roce se procento zneužití navýšilo o 0,16 % a dosahoval 0,29 % zneužití z celkového počtu vyplacených dávek. Naopak přídavek na dítě a rodičovský příspěvek se oproti předešlému roku snížil. U přídavku na dítě došlo ke snížení o 0,03 % a u rodičovského příspěvku o 0,08 %.

Dávky sociální hmotné pomoci

Tato kapitola se věnuje zneužitým dávkám státní sociální podpory. Zároveň jsou získaná data v okrese Litoměřice porovnána s daty z tiskových zpráv ÚP.

Následující tabulka č. 10 udává přepočtený celkem vyplacených sociálních dávek sociální hmotné pomoci v okrese Litoměřice za rok 2018 podle průměrně vyplacených sociálních dávek daných v kraji Ústeckém, který byl následně vynásoben počtem obyvatel v okrese. V tabulce jsou zahrnuty pouze dávky, které byly i zároveň zneužity v daném okrese. Od celkového počtu vyplacených dávek jsou odečteny dávky, které zneužity nebyly. Dle získaných dat se celkové procento zneužitých dávek v poměru vyplacených pohybuje kolem 0,1 %. Nejvíce zneužívanou dávkou byl doplatek na bydlení, který byl zneužit z celkového počtu v 0,15 %. Další zneužitou dávkou byl příspěvek na živobytí, který byl zneužit z celkového počtu 0,08 %. Mimořádná okamžitá pomoc nebyla v roce 2018 v okrese Litoměřice zneužita.

Tabulka 10 Porovnání zneužitých a vyplacených dávek hmotné pomoci 2018 Litoměřice

Výdaje na dávky hmotné pomoci v okrese Litoměřice 2018			
Celkem	příspěvek na živobytí	doplatek na bydlení	mimořádná okamžitá pomoc
131 048 809 Kč	94 112 735 Kč	36 119 858 Kč	816 216 Kč
Celkem zneužitě sociální dávky v okrese Litoměřice v 2018			
127 478 Kč	71 976 Kč	55 502 Kč	
Procento zneužívaných dávek z celkového počtu vyplacených			
0,10 %	0,08 %	0,15 %	0 %

Zdroj: PČR Litoměřice 2020, ČSÚ 2019, vlastní zpracování

V následující tabulka č. 11 nám udává přepočtený celkem vyplacených sociálních dávek sociální hmotné pomoci v okrese Litoměřice za rok 2019 podle průměrně vyplacených sociálních dávek v kraji Ústeckém, který byl následně vynásoben počtem obyvatel v okrese. V tabulce jsou zahrnuty pouze dávky, které byly i zároveň zneužity v daném okrese. Od celkového počtu vyplacených dávek jsou odečteny dávky, které zneužity nebyly. Dle získaných dat se celkové procento zneužitých dávek v poměru vyplacených pohybuje kolem 0,71 %. Nejvíce zneužívanou dávkou byl doplatek na bydlení, který byl zneužit z celkového počtu v 1,90 %. Další zneužitou dávkou byla mimořádná okamžitá pomoc, která byla zneužita v 1 % z celkového počtu vyplacených dávek. Příspěvek na živobytí byl zneužit z celkového počtu v 0,28 %.

Tabulka 11 Porovnání zneužitých a vyplacených dávek hmotné pomoci 2019 Litoměřice

Výdaje na dávky hmotné pomoci v okrese Litoměřice 2019			
Celkem	příspěvek na živobytí	doplatek na bydlení	mimořádná okamžitá pomoc
99 848 425 Kč	73 100 550 Kč	26 158 777 Kč	589 099 Kč
Celkem zneužitě sociální dávky v okrese Litoměřice v 2019			
709 876 Kč	206 081 Kč	497 825 Kč	5 970 Kč
Procento zneužívaných dávek z celkového počtu vyplacených			
0,71 %	0,28 %	1,90 %	1 %

Zdroj: PČR Litoměřice 2020, ČSÚ 2020b, vlastní zpracování

K porovnání získaných dat z okresu Litoměřice následuje analýza zneužitých dávek od ÚP v letech 2018 a 2019 z tiskových zpráv.

Úřad práce v roce 2018 provedl celkem 144 652 šetření na základě, kterých odhalil 1 507 zneužitých dávek, které byly na základě šetření odebrány. Dále díky šetření zamítl 743 nových žádostí o dávky hmotné nouze. Úspory díky těmto šetřením přesáhly 35 mil. Kč.

Jednotlivé dávky za rok 2018 byly zneužity v různých výších. Mimořádná okamžitá pomoc byla zneužita ve výši 17 617 786 Kč a byla zneužita v nejvyšší výši, dále příspěvek na živobytí, který byl zneužit ve výši 12 589 899 Kč. Poslední v řadě zneužitých nepojistitelných dávek je doplatek na bydlení, který byl zneužit ve výši 5 034 287 Kč. (Úřad práce Generální ředitelství, 2019).

V následující tabulka č. 12 nám udává celkový počet zneužitých dávek v poměru s vyplacenými dávkami celkově. Relativně znepokojivým ukazatelem je procento zneužití mimořádné okamžité pomoci. Z celkové výše vyplacené této dávky byla tato dávka zneužita v 27 %. Zároveň je to dávka, která je vyplácena v nejnižší výši oproti příspěvku na bydlení a příspěvku na živobytí.

Tabulka 12 Porovnání zneužitých a vyplacených dávek hmotné pomoci 2018 ČR

Výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi v roce 2018			
Celkem	Příspěvek na živobytí	Doplatek na bydlení	Mimořádná okamžitá pomoc
5 352 800 000 Kč	3 395 200 000 Kč	1 893 700 000 Kč	63 900 000 Kč
Zneužitá dávky pomoci v hmotné nouzi v roce 2018			
35 241 972 Kč	12 589 899 Kč	5 034 287 Kč	17 617 786 Kč
Procento zneužívaných dávek z celkového počtu vyplacených			
0,59 %	0,37 %	0,35 %	27,00 %

Zdroj: Úřad práce Generální ředitelství 2019, ČSÚ 2019, vlastní zpracování

Úřad práce provedl v roce 2019 přes 221 tisíc šetření a tím odhalil 1 574 zneužití dávek z hmotné nouze, které byly na základě šetření odebrány. Dále se mu podařilo zamítnout 767 nových žádostí o dávky v hmotné nouzi. Celkové úspory uvádí Úřad práce v přesahu 37 milionů. Od srpna roku 2014, kdy Úřad práce navýšil stav sociálních pracovníků, vykazuje až do roku 2019 celkem 481 539 šetření a tím vykazuje úsporu 260 mil. Kč. Díky důkladnějšímu šetření ÚP zamítl 6 550 nových žádostí a 14 662 již vyplacených dávek bylo odňato. Hlavním důvodem těchto šetření je prokázání, zda se klient opravdu nachází v situaci, kdy má nárok na dávku v hmotné nouzi. Dále se zaměřuje na samotného klienta, kterého se snaží více motivovat k vlastnímu přičinění v jeho situaci, podporou vstupu na

trh práce. Úřad práce provádí šetření v přirozeném prostředí žadatele. Jednotlivé dávky za rok 2019 byly zneužity v různých výších. Mimořádná okamžitá pomoc byla zneužita ve výši 17 689 250 Kč a byla zneužita nejčastěji, dále příspěvek na živobytí, který byl zneužit ve výši 14 157 230 Kč. Poslední v řadě zneužitých nepojistitelných dávek je doplatek na bydlení, který byl zneužit ve výši 5 596 462 Kč. Podle tiskové zprávy Úřadu práce jsou právě nepojistitelné sociální dávky nejčastěji zneužívané (Úřad práce Generální ředitelství, 2020).

Následující tabulka č. 13 udává celkový počet zneužitých dávek v poměru k vyplaceným dávkám celkově. Stejně jako u předchozího roku je procento zneužití mimořádné okamžité pomoci v poměru s ostatními dávkami extrémní. Z celkové výše vyplacené této dávky byla tato dávka zneužita v 33,55 %. Zároveň je to dávka, která je vyplácena v nejnižší výši oproti příspěvku na bydlení a příspěvku na živobytí.

Tabulka 13 Porovnání zneužitých a vyplacených dávek hmotné pomoci 2019 ČR

Výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi v roce 2019			
Celkem	Příspěvek na živobytí	Doplatek na bydlení	Mimořádná okamžitá pomoc
4 409 353 000 Kč	2 750 696 000 Kč	1 605 923 000 Kč	52 734 000 Kč
Zneužitá dávky pomoci v hmotné nouzi v roce 2019			
37 442 942 Kč	14 157 230 Kč	5 596 462 Kč	17 689 250 Kč
Procento zneužívaných dávek z celkového počtu vyplacených			
0,85 %	0,51 %	0,35 %	33,55 %

Zdroj: Úřad práce Generální ředitelství 2020, ČSÚ 2020b, vlastní zpracování

5 Výsledky a diskuse

V následující kapitole jsou interpretovány výsledky z analýzy dat získaných v okrese Litoměřice, které jsou porovnány s veřejně přístupnými daty. Kapitola přímo navazuje na teoretickou část a na část vlastní práce. Nejprve se kapitola zabývá porovnáním objemu jednotlivých let v okrese Litoměřice a následně objemem zneužitých dávek v okrese Litoměřice za sledované období. V druhé části jsou vymezeny podoby zneužívání sociálního systému ze získaných dat a zároveň jsou získaná data porovnána s veřejně přístupnými informacemi. Ve třetí části kapitoly se práce zabývá porovnáním objemu zneužitých sociálních dávek v okrese Litoměřice a celou Českou republikou. Zároveň je v práci na základě průměrných dat odhadnut celkový objem zneužitých sociálních dávek na celou Českou republiku.

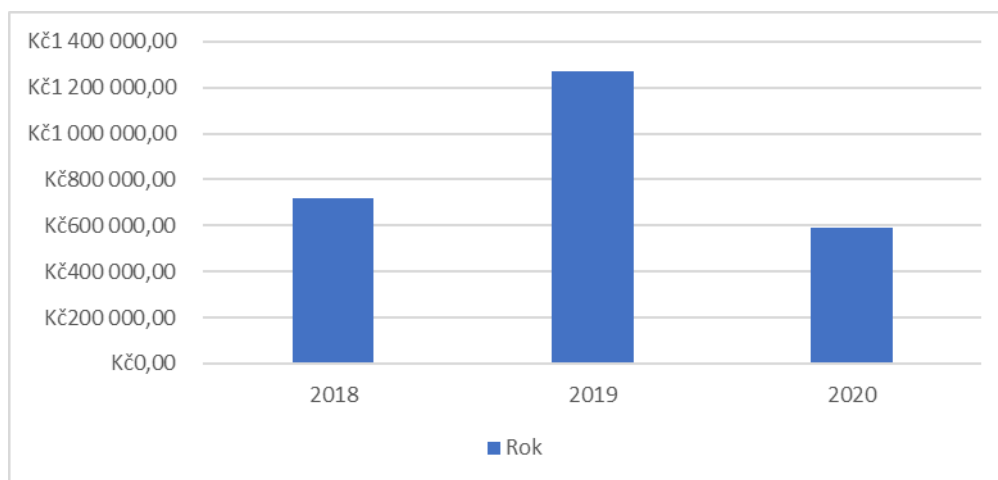
5.1 Zneužívání sociálního systému

5.1.1 Objem zneužívaných dávek v porovnání jednotlivých let na Litoměřicku

Porovnání jednotlivých let v okrese Litoměřice

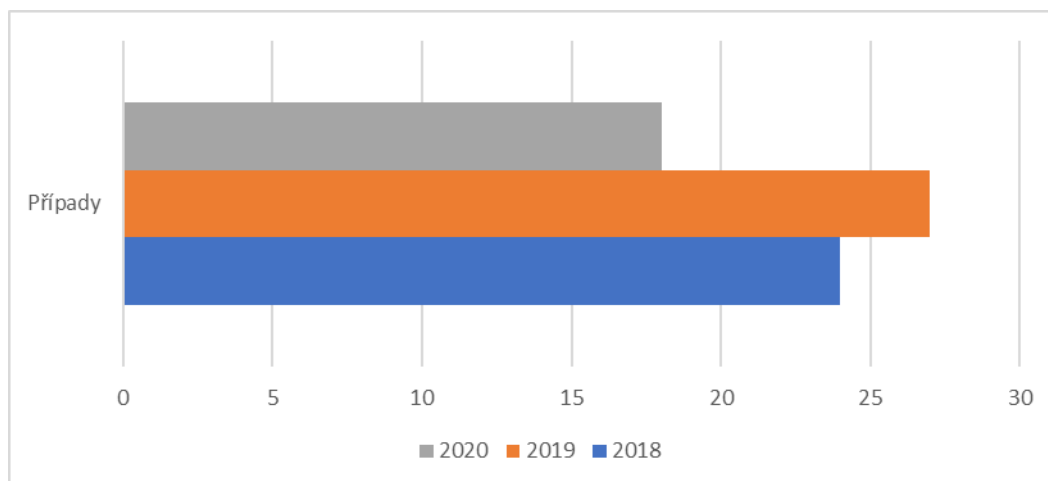
Následující grafy nám ukazují porovnání jednotlivých let v okrese Litoměřice. Graf č. 1 nám udává porovnání částek přeplatku v jednotlivých letech. Graf č. 2 nám udává porovnání počtu případů v jednotlivých letech. Největší přeplatek vyplacených sociálních dávek vznikl v roce 2019, kdy byl zároveň i zaznamenán největší počet případů a to 27. Oproti předchozímu roku se přeplatek navýšil o 548 522 Kč, vzrostl o 176 % a počet případů se navýšil o 3. V roce 2020 naopak přeplatek klesl o 676 227 Kč a snížil se o 46 % a zároveň se počet případů snížil o 9. Rok 2020 byl více než specifický, protože byl poznamenán koronavirovou krizí. Domnívám se, že porovnání roku 2019 a 2020 z pohledu zneužívání sociálních dávek není úplně vhodné. Vzhledem ke karanténě se nemohly provádět terénní kontroly, které by mohly objevit některé případy zneužití, a to může být důvod k poklesu jak případů, tak celkové částky.

Graf 1 Výše přeplatku 2018–2020

Zdroj: PČR Litoměřice 2020, vlastní zpracování

Graf 2 Případy 2018–2020

Zdroj: PČR Litoměřice 2020, vlastní zpracování

Objem zneužívaných dávek v okrese Litoměřice za celé sledované období

V této kapitole bude definován objem zneužitých sociálních dávek v okrese Litoměřice z dostupných dat PČR. Bude porovnán celkový počet případů a celková částka zneužitých dávek s případy předanými k trestnímu stíhání, odloženými případy a nerozhodnutými případy, které v době sběru dat nebyly rozhodnuty, ale mají předpoklad k předání k trestnímu stíhání.

Následující tabulka č. 14 nám udává celkový počet zaznamenaných případů neoprávněných plnění a celkové částky přeplatků. Ve sledovaném období od roku 2018 až po rok 2020 bylo zaznamenáno 69 případů neoprávněného plnění a částka přeplatku se vyšplhala na 2 581 048 Kč.

Tabulka 14 Celkový počet případů a dávek 2018–2020

Dávka	Počet případů	Celková částka
příspěvek na bydlení	23	879 822 Kč
rodičovský příspěvek	17	534 450 Kč
doplatek na bydlení	7	553 327 Kč
příspěvek na živobytí	7	299 343 Kč
přídavek na dítě	7	93 680 Kč
podpora v nezaměstnanosti	4	86 275 Kč
příspěvek na úhradu potřeb dítěte	2	115 181 Kč
mimořádná okamžitá pomoc	1	5 970 Kč
porodné	1	13 000 Kč
Celkem	69	2 581 048 Kč

Zdroj: PČR Litoměřice 2020, vlastní zpracování

V tabulce č. 15 jsou rozděleny celkové částky a případy podle rozhodnutí o ukončení případu. Tedy předání k trestnímu stíhání, odložení, popřípadě nerozhodnutí. Počet případů a celková částka u předání k trestnímu stíhání nám jasně ukazuje úmyslné zneužití sociálního systému. Z celkového počtu 69 zaznamenaných případů v okrese Litoměřice bylo 22 předáno k trestnímu stíhání a celková výše zneužitých sociálních dávek byla 1 100 716 Kč. Oproti tomu odložených případů bylo 42 a celková výše se vyšplhala na 1 246 076 Kč. V průměru byla tedy částka na případ, který byl předán k trestnímu stíhání 50 032 Kč oproti případům odloženým, kdy průměrná částka činila 29 668,48 Kč tedy v průměru o 20 364,07 Kč méně na případ. Z následujících dat vyplývá, že dávky, které byly zneužity úmyslně a byly u nich naplněny podmínky k předání k trestnímu stíhání jsou zároveň v průměru zneužívány ve vyšší částce, než tomu bylo u dávek, kde úmysl a podmínky pro trestní stíhání nebyly naplněny.

Tabulka 15 Rozhodnutí případů 2018–2020

	Případy	Celková částka
Trestní stíhání	22	1 100 716 Kč
Odloženo	42	1 246 076 Kč
Nerozhodnuto	5	234 256 Kč

Zdroje: PČR Litoměřice 2020, vlastní zpracování

5.1.2 Podoby zneužívání sociálního systému

Tato kapitola přímo navazuje na teoretickou část, kde je stručně vymezen sociální systém ČR a zároveň jeho dávky. Nárok na dávky se liší u konkrétních dávek, kdy každá dávka

má své specifické podmínky. V této části budou identifikovány dávky čerpané v rozporu s pravidly. Podle předchozí analýzy jednotlivých let v okrese Litoměřice budou v této kapitole identifikovány podoby zneužívání sociálního systému, tedy jakým způsobem ke zneužití dávek dochází. Zároveň v kapitole bude provedena podrobnější analýza konkrétních případů, zda byly případy předány k trestnímu stíhání, nebo byly odloženy. Tyto konkrétní případy demonstrují, zda došlo k prokázání úmyslného zneužití nebo se tento úmysl neprokázal a došlo pouze k porušení pravidel nároku na dávku. Do analýzy jsou zahrnuty pouze dávky, které byly v okrese Litoměřice zneužity. Následující kapitola je rozdělena podle jednotlivých dávek, počínaje nejčastěji zneužívanou. Důvody přeplatků a zda byl konkrétní případ odložen nebo předán k trestnímu stíhání nám udávají tabulky č. 1, 3, 5. Dále jsou důvody doplněny o komentář od Policie ČR v Litoměřicích, který se v tabulce nenachází z důvodu stručnosti a přehlednosti.

Podoby zneužívání dávek na Litoměřicku

Jak vyplývá z předchozí kapitoly nejčastěji zneužívanou dávkou byl **příspěvek na bydlení**, který byl v uplynulých třech sledovaných letech zneužit nejčastěji a zároveň v nejvyšší částce. Celková částka přeplatku se vyšplhala na 879 822 Kč a bylo zaznamenáno 23 případů, ze kterých 13 bylo předáno k trestnímu stíhání, 8 bylo odloženo a 2 byly v době sběru dat nerozhodnuté. U případů, které byly předány k trestnímu stíhání, a tedy k prokázání úmyslu, nejčastěji docházelo ke zneužívání z důvodů zatajení nebo neoznámení příjmů osoby, která dávky pobírala, nebo u společně posuzovaných osob jako je například manžel, druh, synové. Příjmy byly buď záměrně sníženy za účelem získání dávky, nebo byly zcela zatajeny. Dále se objevily případy, kdy osoba zatajila příjem z prodeje a pronájmu. K dalšímu zneužití došlo tak, že osoba zfalšovala úhrady nájmu, který ale neplatila. Případy, které byly odloženy byly čerpány v rozporu s pravidly zejména z nedodržení oznamovací povinnosti. Tedy, že osoba mohla mít nárok na dávku, pokud by nedošlo k žádné změně, ale změnila trvalé bydliště nebo ukončila nájemní smlouvu.

V 17 případech vznikl přeplatek u **rodičovského příspěvku**. Všechny tyto případy byly odloženy, tedy nebyl prokázán úmysl nebo další podmínky pro trestný čin. Celková částka přeplatku se vyšplhala na 534 450,00 Kč. Jedním z hlavních důvodů vzniku přeplatku bylo například narození druhého dítěte nebo nastoupení na pobírání jiné dávky, například nástup na peněžitou pomoc v mateřství. Dalšími důvody přeplatku bylo nepečování o dítě, kdy

bylo dítě umístěno do Klokánku, nebo svěřeni dítěte babičce, případně nástup do vězení. Posledním důvodem vzniku přeplatku bylo ukončení trvalého pobytu cizince, tedy osoba neměla na dávku nárok.

Třetí nejčastěji zneužívanou dávkou je **doplatek na bydlení**. Celkově se jednalo o 7 případů, kdy 5 bylo předáno k trestnímu stíhání a 2 byly odloženy. Nejčastěji se jednalo o zneužití na základě neoznámení příjmu společně posuzované osoby jako např. manželky, syna. Dále o zatajení příjmů osoby, která dávky čerpala, nebo společně posuzované osoby v konkrétním případě manželky. Další zatajení příjmů nastalo, když osoba zatajila příjem z darovací smlouvy. U odložených případů vznikl přeplatek z důvodu zatajení vlastnictví vozidel a neoznámení příjmů druhá.

Další zneužívanou dávkou byl **příspěvek na živobytí**, který byl stejně jako doplatek na bydlení zneužit celkem v 7 případech a celková výše přeplatku činila 299 343,00 Kč. K trestnímu stíhání byly předány 3 případy z celkových 7. Důvody přeplatku byly rovněž zatajení příjmů druhá, zfalšování úhrad nájmu, který osoba pobírající dávku neplatila. Posledním důvodem k předání k trestnímu stíhání byl nákup osobních vozidel. Co se týče odložených případů, jednalo se o neoznámení přídatků, zfalšování nájemní smlouvy a vyřazení z evidence úřadu práce.

Další zneužívanou dávkou byl **rodičovský příspěvek**, který byl stejně jako doplatek na bydlení a příspěvek na živobytí zneužit celkem v 7 případech. Celková částka je ale oproti doplatku na bydlení mnohem nižší o to 93 680,00 Kč. Všechny případy byly odloženy kromě posledního, který byl v době sběru dat nerozhodnutý. Podle sdělení Policie je předpoklad k předání k trestnímu stíhání. Přeplatek vznikl hlavně z důvodů zatajování příjmů, například z pronájmu nebo zatajení odměny z voleb a zatajení příjmů druhá. Dále přeplatky vznikly z důvodu ukončení studia dítěte nebo zapsání otce dítěte do rodného listu. Poslední případ, u kterého je předpoklad k předání k trestnímu stíhání, byl z důvodu zfalšování vlastních příjmů osoby, která dávky pobírala.

Další zneužívanou dávkou je **podpora v nezaměstnanosti**, která byla zneužita celkem ve 3 případech a celková výše přeplatku se vyšplhala na 86 275,00 Kč. K trestnímu stíhání byl předán jeden případ, kdy osoba zatajila nové zaměstnání. Další případ byl odložen a důvod přeplatku byl z důvodu neoznámení příjmů z brigády. Další dva případy byly v době sběru dat nerozhodnuty a jednalo se o neoznámení zaměstnání a rovněž se předpokládá předání k trestnímu stíhání.

Ve dvou případech byla zneužita dávka **příspěvek na úhradu potřeb dítěte**, u které se přeplatek vyšplhal na 115 181,00 Kč. Oba případy byly odloženy a důvod přeplatku byl přiznání sirotčího důchodu. Pouze jednou byly zneužity dávky **mimořádná okamžitá pomoc** a **porodné**, kdy oba případy byly rovněž odloženy. U mimořádné okamžité pomoci byl důvod přeplatku přiznání sirotčího důchodu a u porodného došlo k neoznámení příjmů partnera.

Jak vyplývá z analýzy nejčastějšími důvody zneužívání všech dávek na Litoměřicku se jedná o zatajování, neoznámení nebo falšování příjmů buď osoby, která dávky přímo pobírá nebo u osob společně posuzovaných. Dalšími důvody zneužívání dávek, jsou falšování potřebných dokumentů k získání dávky, které se liší podle druhu dávky. Relativně častým důvodem ke vzniku přeplatku na dávkách je přiznání jiné dávky nebo nesplnění lhůty oznámení změny situace.

Ve většině případů, které byly předány k trestnímu stíhání, a byl tedy prokázán úmysl zneužití, se z celkového počtu 22 případů 19 případů týkalo zatajení, falšování příjmů osoby, která dávky pobírala nebo osob společně posuzovaných. Ve dvou případech se jednalo o zneužití z důvodu nákupu vozidel a v jednom případě se jednalo o zfalšování nájemní smlouvy. U těchto případů můžeme jasně definovat, že se jednalo o úmyslné zneužívání sociálního systému. U případů, které byly odloženy nelze z poskytnutých dat odhadnout, zda se jedná rovněž o úmysl, který nebyl prokázán nebo o nedostatečnou znalost sociálního systému.

Podoby zneužívání sociálního systému v ČR v porovnání s Litoměřickem

Daniela Lusková se věnovala příkladům zneužívání sociálních dávek v novém Bydžově. Neuvádí příklady zneužívání dávek u příspěvku na dítě, příspěvku na bydlení a sociálního příplatku z důvodu inspirace. Uvádí příklad zneužití porodného, kdy žena porodí dítě, následně převezme dávku a dítě následně odloží. (Lusková, 2010)

Na Litoměřicku na porodném vznikl přeplatek, tak, že žena neoznámila příjmy partnera. U dávek v hmotné nouzi se uvádí neoprávněné čerpání z důvodu nepřiznaných příjmů. Jak vyplývá z analýzy na Litoměřicku, je odebrání dávky z důvodu nepřiznaných příjmů jedním z nejčastějších důvodů. Na webu státní správy můžeme nalézt článek s příklady zneužití sociálních dávek. Podle úřadu práce dochází k nejčastějšímu neoprávněnému pobírání hlavně u dávek v hmotné nouzi a dávek státní sociální podpory. Nejčastějšími

důvody neoprávněného pobírání dávek uvádí zatajení veškerých příjmů, nenahlášení nástupu do zaměstnání, narození dalšího dítěte, padělání nájemních smluv a falšování dokladů o úhradě nájemného, fiktivní rozdělování rodin apod. Zároveň zmiňují relativně častý důvod zneužití, kdy osoba, která pobírá dávku, zemře a pozůstalí tuto skutečnost nenahlásí (Úřad práce ČR, 2015).

Tyto důvody se ve větší míře shodují s daty získanými na Litoměřicku, kdy důvodem neoprávněného pobírání dávek bylo falšování příjmů a ostatních dokumentů, neoznámení narození dítěte apod. Pouze případ, kdy dávka byla vyplácena i po smrti osoby není na Litoměřicku v letech dané analýzy evidován. Na protipólu stojí analýza Janského (2020), kterou jsem zmiňovala již v teoretické části, která se zabývala nepojistitelnými sociálními dávkami a příspěvkem v nezaměstnanosti. Udává, že podvod může nastat pouze u dávky v nezaměstnanosti. Zároveň udává další důvody neoprávněného pobírání dávky, a to příliš vysoká dávka nebo nesprávné použití. Uvádí, že k příliš vysoké dávce může dojít u dávek rodičovského příspěvku, příspěvku na bydlení, přídatku na dítě, porodného. Nesprávné použití může být u dávek příspěvku na péči a rodičovského příspěvku (Lánský, 2020). Tyto údaje z Janského analýzy se neshodují s analýzou dat na Litoměřicku, kde k podvodům docházelo u výše zmíněných dávek.

Když vezme v úvahu podoby zneužívání sociálního systému, jedná se o komplikovaný problém. Jednoznačně nejčastějším případem zneužití je zatajení, a nepřiznání příjmů. Buď se jedná o příjmy osoby, která dávku přímo pobírá nebo o osobu společně posuzovanou. Jak vyplývá i z teoretické části práce, právě odhalení zatajování příjmů osoby, která by dle zákona měla být společně posuzovanou, může být komplikované. Ze zaznamenaných případů je evidentní, že k takovému jednání dochází v relativně časté míře. Otázkou ovšem zůstává, zda je ÚP schopen odhalit zatajování příjmů například u nesezdaných párů. Takové chování je jednoznačně úmyslné zneužívání sociálního systému, kdy pár, který žije společně a hospodaří ve společné domácnosti, ale zároveň jedna osoba pobírá dávky, jako kdyby hospodařila sama, je neetické vzhledem k tomu, že by se pomoc měla dostat hlavně těm, kteří jí opravdu potřebují. Dalšími důvody přeplateků je falšování dokumentů, u kterých se dá rovněž chování hodnotit jako úmyslné zneužívání sociálního systému. Co se týká důvodů, kdy přeplatek vznikl např. přiznáním další dávky, nebo narozením dalšího dítěte, přestěhováním se apod., dal by se takovýto důvod přeplatku hodnotit, jako neznalost systému, kdy s největší pravděpodobností k úmyslnému zneužití nedošlo.

5.1.3 Porovnání objemu zneužitých dávek v okrese Litoměřice s celou Českou republikou.

V porovnání získaných dat v okrese Litoměřice s celou Českou republikou byly dávky v sociální hmotné nouzi na Litoměřicku zneužívané méně než v celé České republice. V roce 2018 na Litoměřicku dosahoval celkový poměr zneužitých ku vyplaceným dávkám 0,10 % oproti celé České republice, kdy procento zneužitých dávek z celkového počtu vyplacených dosahoval 0,59 %. V roce 2019 se procenta více shodují než v předešlém roce, kdy na Litoměřicku celkové procento dosahovalo 0,71 % a v celé České republice 0,85 %. Celkové částky zneužití podle tiskové zprávy ÚP dosáhly v roce 2018 35 241 972 Kč a v následujícím roce 37 442 942 Kč.

Úřad práce nevydal žádnou Tiskovou zprávu o zneužívání dávek státní sociální podpory, jako tomu bylo u dávek hmotné nouze. V roce 2018 bylo celkově na dávkách státní sociální podpory vyplaceno 35 168 200 000 Kč a v roce 2019 33 830 560 000 Kč. Od tohoto celkového počtu bylo odečteno pohřebné a porodné jako tomu bylo v předchozích výpočtech vzhledem k tomu, že v těchto letech nebyly v okrese Litoměřice zneužity. Za předpokladu, že jsou v celé České republice zneužívané dávky ve stejném poměru, jako v okrese Litoměřice, dosahuje odhadována částka zneužívaných dávek státní sociální podpory 42 201 840 Kč v roce 2018. V následujícím roce za stejného předpokladu dosahuje odhadovaná částka zneužitých dávek státní sociální podpory 40 596 672 Kč. Vzhledem k tomu, že dávky hmotné pomoci byly na Litoměřicku zneužívané méně, než v celé ČR je předpoklad, že celková částka zneužívaných dávek je vyšší. Přes relativně malé procento zneužitých dávek z celkového počtu vyplacených se stále jedná o miliony. Odhadována částka zneužitých sociálních dávek státní sociální podpory a hmotné nouze, kdy byla sečtena částka zneužitých dávek hmotné pomoci z tiskových zpráv ÚP a odhadovaná částka přepočtená ze získaných dat z okrese Litoměřice, dosahuje v roce 2018 77 443 812 Kč a v následujícím roce 78 039 614 Kč. V této analýze nejsou zahrnuty dávky nemocenského pojištění, u kterých také předpoklady ke zneužívání jsou. Za těchto předpokladů je tak celková částka všech zneužitých sociálních dávek mnohem vyšší. Zároveň ÚP uvádí, že k hlavnímu zneužívání dochází hlavně na dávkách příspěvky a doplatky na bydlení, příspěvky na živobytí (Úřad Práce Generální ředitelství, 2020). Jak vyplývá z analýzy, na Litoměřicku jsou to rovněž nejčastěji zneužívané dávky. Na první příčce je příspěvek na bydlení a o třetí a čtvrté místo se dělí již zmiňovaný doplatek na

bydlení a příspěvek na živobytí. Na druhém místě je na Litoměřicku rodičovský příspěvek, který v tiskové zprávě UP není zmíněn.

6 Závěr

V regionu Litoměřice byly dle získaných dat nejčastěji zneužívané dávky státní sociální podpory a dávky hmotné nouze. Ve všech třech sledovaných letech se nejčastěji jednalo o příspěvek na bydlení, rodičovský příspěvek, doplatek na bydlení a příspěvek na živobytí. Nejčastěji zneužívanou dávkou byl příspěvek na bydlení, celkově 23 případů, kde zároveň došlo k největšímu počtu předání případů k trestnímu řízení, a celková výše přeplatku na dávce se vyšplhala na 879 822 Kč. Druhou nejčastěji zneužívanou dávkou byl rodičovský příspěvek, který byl čerpán v rozporu s pravidly v 17 případech za sledované období. Oproti tomu ostatní dávky a jejich případy zneužití byly zaznamenány v mnohem menší míře. U doplatku na bydlení, příspěvku na živobytí a přídavku na dítě bylo zaznamenáno 7 případů za 3 roky. Dávky placené ze sociálního pojištění, konkrétně podpora v nezaměstnanosti, byly čerpány v rozporu s pravidly pouze ve 4 případech. U dalších dávek, kde bylo zaznamenáno čerpání v rozporu s pravidly, se jedná spíše o ojedinělé případy. Příspěvek na úhradu potřeb dítěte byl mezi zneužitými zaznamenán pouze ve dvou případech za sledované 3 roky. Mimořádná okamžitá pomoc a porodné byly zaznamenány pouze v jednom případě. Celková výše všech dávek, které byly v okrese Litoměřice vyplaceny v rozporu s pravidly se vyšplhala na 2 581 048 Kč a bylo zaznamenáno 69 případů. Za pozornost tedy stojí hlavně příspěvek na bydlení, jakožto nejčastější oblast zneužívání. Právě dávky na bydlení bývají nejčastěji zmiňované jako zneužívané.

Důvody přeplatků na dávkách se liší i podle pravidel čerpání dávek. Nejčastějším případem zneužití je zatajení, a nepřiznání příjmů buď podoby pobírající dávky nebo osob společně posuzovaných. Celkový počet těchto případů se vyšplhal na 29 případů z celkového počtu 69. Zároveň pokud se jedná o celkové čerpání v rozporu s pravidly na základě posuzování příjmů, jedná se o celkový počet případů 39, kdy byly přičteny ještě případy odebrání dávky z důvodu pobírání dávky jiné. Dalšími důvody přeplatků je falšování dokumentů, nedodržení oznamovací povinnosti apod.

V porovnání okresu Litoměřice a celé České republiky vyplývá ze získaných dat, že na Litoměřicku byly dávky hmotné nouze zneužívány méně než v celé České republice. A to v prvním roce analýzy o 0,49 % méně a v druhém roce o 0,14 % méně než v průměru v celé ČR. Celkově poměr zneužívaných dávek versus dávek vyplacených nepřekračuje 1 %. Další dávky nelze porovnávat s celou Českou republikou, vzhledem k tomu, že ÚP

ani ČSSZ neviduje žádné veřejné statistiky o zneužívání. Odhadované částky zneužívání státní sociální podpory a dávek hmotné nouze dosahují 77 443 812 Kč v roce 2018 a v následujícím roce 78 039 614 Kč.

7 Seznam použitých zdrojů

- BŘEŠŤAN, Roman. 2019. *HlídacíPes.org: Zneužívání sociálních dávek v Česku. Zanedbatelné, navzdory tomu, co opakuje Babiš [online]. 2019 [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/zneuzivani-socialnich-davek-v-cesku-zanedbatelne-navzdory-tomu-co-opakuje-babis/>*
- ČESKO. Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. In: Sběrka zákonů České republiky. 08.06.1999, částka 39. ISSN 1211-1244.
- ČESKO. Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi In: Sběrka zákonů České republiky 14. 3. 2006, částka 37. ISSN 1211-1244.
- ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. § 13, trestný čin. In: Sběrka zákonů České republiky 8.1.2009, částka 11. ISSN 1211-1244.
- ČESKO. Zákon č. 582/1991 Sb. o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. In: Sběrka zákonů České republiky 17.12. 1991, částka 111. ISSN 1211-1244.
- ČESKO. Zákon č.110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu. In: Sběrka zákonů České republiky 14. 3. 2006, částka 37. ISSN 1211-1244.
- ČESKO. Zákon č.117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. In: Sběrka zákonů České republiky 26.5. 1995, částka 31. ISSN 1211-1244.
- ČSSZ. 2020a. *Starobní důchod* [online]. [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/starobni-duchod>
- ČSSZ. 2020b. *Invalidní důchod* [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/invalidni-duchod>
- ČSSZ. 2020c. *Vdovský a vdovecký důchod* [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/vdovsky-vdovecky-duchod>
- ČSSZ. 2020d. *Sirotčí důchod* [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/sirotci-duchod>
- ČSSZ. 2020e. *Nemocenská* [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/nemocenske>
- ČSSZ. 2020f. *Profil organizace* [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/profilorganizace>
- ČSSZ. 2021. *Obecné informace* [online]. [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/platba-pojistneho-obecne-informace>

- ČSÚ. 2019. *Výdaje sociálního zabezpečení* [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vybrane-udaje-o-socialnim-zabezpeceni-2018>
- ČSÚ. 2020a. *Charakteristika okresu Litoměřice* [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xu/charakteristika_okresu_litomerice
- ČSÚ. 2020b. *Výdaje sociálního zabezpečení* [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vybrane-udaje-o-socialnim-zabezpeceni-2019>
- ČSÚ. 2021. *HDP* [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_produk_t_-hdp
- ENGLIŠ, Karel, 1916. *Sociální politika*, Praha: F.Topič. 81 s.
- FOUCAULT, Michel, 2000. *Dohlížet a trestat: kniha o zrodu vězení*. Praha: Dauphin. 427 s. ISBN 80-86019-96-9.
- HUDEČKOVÁ, Helena a Eva KUČEROVÁ, 2011. *Úvod do sociální politiky*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta ve vydavatelství Credit. 126 s. ISBN 80-213-1086-5.
- CHVÁTALOVÁ, Iva, 2018. *Právo sociálního zabezpečení v České republice a Evropské unii*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk. 302 s. ISBN 978-80-7380-732-0.
- KALÍŠKOVÁ, Klára, 2017. *IDEA PRO VOLBY 2017: Rodinná politika ve volebních programech: přehled a rozbor* [online]. Praha: Národohospodářský ústav AV ČR [cit. 2021-03-06]. ISBN 978-80-7344-442-6. Dostupné z: https://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA_Studie_14_2017_Rodinna_politika_ve_volebnich_programech/IDEA_Studie_14_2017_Rodinna_politika_ve_volebnich_programech.html#p=2
- KREBS, Vojtěch a kol., 2015. *Sociální politika*. 6., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer. 568 s. ISBN 978-80-7478-921-2.
- KUKALOVÁ, Gabriela a Lukáš MORAVEC, 2019. *Systém sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění v ČR*. 4. vydání. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta. 85 s. ISBN 978-80-213-2964-5.
- LÁNSKÝ, Ondřej, 2020. *Kdo zneužívá sociální dávky? Analýza čerpání z roku 2019* [online]. Praha: Masarykova demokratická akademie [cit. 2021-03-06]. ISBN 978-80-87348-72-7. Dostupné z: https://masarykovaakademie.cz/wp-content/uploads/200401_Lansky_socdavky_web_sob_final.pdf
- LINHART, Jiří, 2017. *Sociologická encyklopedie* [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz>

- LUSKOVÁ, Daniela. *Zneužívání sociálních dávek – předvolební klišé nebo pravda?* [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: https://novybydzov.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=10716&id=3802&n=zneuzivani%2Dsocialnich%2Ddavek%2Dprevolebni%2Dklise%2Dnebo%2Dpravda&p1=27572
- MFČR. 2019. [online] [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/v-mediich/2019/mame-rozpocet-se-silnymi-zaklady-36253>
- MPSV. 2019. *Východiska pro diskuzi k revizi systému nepojistných sociálních dávek* [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/511219/TZ_Vychodiska_revize_%20socdavek_MPSV.pdf/2805ec29-b159-9505-2b7c-20e86195efe4
- MPSV. 2020a. *Zpráva o naplňování závěrů* [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/zprava-o-naplnovani-zaveru-svetoveho-summitu-o-socialnim-rozvoji-v-kodani-1995-za-ceskou-republiku>
- MPSV. 2020b. *Podpora v nezaměstnanosti* [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/evidence-uchazecu-o-zamestnani-a-podpora-v-nezamestnanosti>
- MPSV. 2020c. *Rodičovský příspěvek* [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/rodicovsky-prispevek>
- MPSV. 2020d. *O MPSV* [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/o-mpsv>
- MPSV. 2020e. *Pomoc v hmotné nouzi* [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/pomoc-v-hmotne-nouzi>
- MPSV. 2020f. *Porodné* [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/porodne>
- MPSV. 2020g. *Rodičovský příspěvek* [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/rodicovsky-prispevek>
- MPSV. 2020h. *Zneužívání sociálních dávek* [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: [č.j. MPSV 2020-38114 Zneužívání sociálních dávek.pdf](#)
- MPSV. 2021. *Nemocenské pojištění* [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/nemocenske-pojisteni>
- PČR. 2021. [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/trestni-rizeni.aspx>

PČR Litoměřice. 2020. *Statistika případů*. Dostupné na základě žádosti dle zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím.

PPM FACTUM: 2018. [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://www.factum.cz/aktuality/zneužívání-socialních-dávek-se-lze-vyhnout-vyplatou-jejich-casti-v-poukazkách>

PSP: 2020. [online], [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=8&CT=287&CT1=0>

SEDLÁK, Jiří, 1996. *Vybrané problémy ze sociální etiky*. Brno: CERM. 139 s. ISBN 80-7204-336-6

SPURNÝ, Martin, 2020. *Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.* [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a5088/f9/es200113.pdf

TOMEŠ, Igor, 2001. *Sociální politika: teorie a mezinárodní zkušenost*. 2. přeprac. vyd. Praha: Socioklub. 262 s. ISBN 80-86484-00-0.

TRÖSTER, Petr, 2013. *Právo sociálního zabezpečení*. 6., podstatně přepracované a aktualizované vyd. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-473-5.

Úřad práce ČR: 2015. *Za zneužití dávky mohou padat i tresty* [online]. [cit. 2021-03-07]. Dostupné z: https://www.statnispava.cz/rstsp/clanky.nsf/i/za_zneuzeni_davky_mohou_padat_i_tresty_15061513_83733883

Úřad práce ČR: 2021. [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/informace-pro-obcany>

Úřad práce ČR Generální ředitelství: 2019. *Tisková zpráva 2018* [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/-/up-cr-provedl-loni-vice-nez-144-tis-setreni-uspory-presahly-35-mil-kc>

Úřad práce ČR Generální ředitelství: 2020. *Tisková zpráva 2019* [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/-/up-cr-provedl-loni-vice-nez-221-tis-setreni-uspory-presahly-37-mil-kc>

ZPĚVÁČKOVÁ, Barbora, 2020. *CNN Prima NEWS: Schillerová: Řada matek žije sama naschvál, aby měly výhody a dosáhly na dávky* [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://cnn.iprima.cz/schillerova-rada-matek-zije-sama-naschval-aby-mely-vyhody-a-dosahly-na-davky-8709>

